

LTK Beets

D 33

638. 1881 i

C. Heide Brest.

*Wettig's
heespot
1881. Febr.
(Hatochroy)*

olumba
venit ad eum
ad vesperam
diecibus folijs
Gen. VIII - 211
dyrlans ramum olive
in ore suo

78 bekampen
waermer de menschen
der rampen - is de eendrachtigheid
op den samenklank
een waardig andonny

Spij nu & meêd, u
doertrouwd - & Verrij
op hant met eedter god

18-19 Februari
MDCCCLXXXI

Zoo wordt door Vorst en Volk
in hun liefdadigheid
Gods zegen voorbereid
voor & dierbaar Vaderland

PHOTOLITH: WEGNER & MÖTTU, AMST.

J. G. ...

Dit werk
der
Liefdadigheid
zij u aanbevolen door uwen
Koning en uwe Koningin
William Emma

Lagchende Weldoen.

Freude, schöner Götterfunken,
Tochter aus Elysium, —
Wir betreten, feuertrunken,
Himmelsche! dein Heiligthum. —

Het feest van den dag heeft zijn gebreken. — De zon zelve heeft vlekken, — maar de gemoedelijkheid van den een en de spitsvondigheid van den ander dichten het fouten toe, die het *niet* bezit. Zegt men niet dat het ongepast is, feest te vieren waar duizenden in nood verkeeren en hoe de juichtoon daarbinnen aandruist tegen den lijdenskreet ginds? Stille, bescheidene weldadigheid, die haar werk verbergt, zietdaar de ware! — en zij, die ter markt gaat en pronkt met haar werk is slechts ostentatie en schijn. De tranen is het waardig offer, dat fijngevoeligheid brengt aan het lijden; maar lagchen en feestvieren zijn wanklanen.

Ik spreek niet tot hen, die de openbaarheid en vrolijkheid met verontwaardiging afwijzen, maar die vergeten in stilte offers te brengen en voor wie de deftigheid het masker is voor onverschilligheid en eigenbaat, — maar tot de waarlijk welmeenenden, die tot motto de schoone spreuk kiezen: dat de linkerhand niet mag weten wat de rechter schenkt. Zeker, het is een lieflijker toon, die, welke zacht en innig wegschijnt, dan die schelklinkend trilt, maar toch vormen zij beiden bestanddeelen van het volle akkoord der liefdadigheid. De eene verbergt zich schuchter, de ander toont haar werken als voorbeeld en aanmoediging; de eene is de heilige dochter des hemels die wij vereeren, — de ander de levendige en opgewekte dochter der aarde, die met volle borst het lied der vreugde zingt, maar de bewondering tot munt slaat en daarmede laaft en troost.

Lagchen is zoo verkwikkend, als het niet is het ruy gebrom van zelfzuchtig genieten, niet de uitdrukking van minachtenden spot, niet het doorzichtig masker van onwetendheid en ongemamierdheid, — maar die geestige, vriendelijke glimlach, die verstand en hart in ééne liefelijke uitdrukking vereenigt; die de vrolijk glinsterende oogen tot luchters heeft, en die het gelaat verlicht zooals de zonstraal het landschap.

GEDRUKT BIJ C. A. SPIN & ZONN.

De poësie is niet in den vorm maar in het wezen, en naar mate dat wezen méér waar, méér oprecht, méér human is, méét de gebreken en eigenschappen aan het menschelijke verbonden, naar die mate zal de menigte het beter begrijpen, wellicht assimileren.

Als de weldadigheid engelen-vormen aanneemt, wordt zij voor ons eene geheimzinnige mythe; maar als zij troont in helverlichte zalen en vertolkt wordt door lieve, smaakvolle, schoone en geestige vrouwen, door aanninnig blozende meisjes; — als ze de dwaasheden der opgewondenheid, door haar tooverstaf omzet in voedsel, kleding, huisraad, hulp, — als zij geloof aan het leven en vertrouwen op God terugbrengt in de harten der noodlijdenden, — dan is zij wel de werkelijkheid, maar omstraalt door hooger glaans; het kind der aard, maar de goden-bruid.

En bovendien, het lagchen is zoo gezond — het geneest ons van die Duitsche ziekte, die men "Weltschmerz" noemt; van haar Engelsche zuster "het spleen" en haar Hollandsche nicht "het land." Wij zijn opgewekter, toegewender, meëwariger, als wij eens goed gelagchen hebben. DICKENS en BEETS hebben méér tranen gedroogd dan honderd goedhartige maar vervelende flantropen, en meer levenswijsheid doen ingang vinden dan duizend wijsgeeren, en het "lagchende de waarheid zeggen" was reeds de gulden les van den Latijnschen dichter.

Weldoen, (dat is wegschenken, wat ons zelf lief is ter wille van anderen die het méér behoeven dan wij) — is reeds een gelukkig begin; maar het te verrichten met een vrolijk gezicht en een opgeruimd gemoed, zie, dat voltooit de goede daad, omdat het haar het neêrdrukkende der zelfverloochening ontnemt.

Of vindt gij het werkelijk zoo zelfzuchtig dat wij genieten voor 'tgeen wij geven? Het is de zelfzucht van den nijveren landman, die het zaad neêrlegt, dat niet alléén hem, maar duizenden dóór en met hem zal voeden; de zelfzucht van den bezielden kunstenaar, die zich zelf den roem koopt met de schepping van 'tgeen ons hart treft, onzen smaak en onze verbeelding veredelt, onzen geest verheft.

En daarom! — verachting voor de farizeesche deftigheid der schijnheiligen; eerbiedige waardering van de schroomvallige terghoudenheid der gemoedelijke kniesooren; maar laat ons kinderen zijn van het jonge, frische, bruischende leven, met den zonneglans der vreugde op het gelaat en den gloed der weldadigheid in het hart!

WATERSNOOD-WILHELMUS.

19 Februari 1881.

Wilhelmus van Nassouwe,
Ben ick van Dietschen bloet,
Den Waterlant ghetronwe
Blijf ick tot in den doot.
Oranjevorst met eere
Ben ick vrij onverveert,
Want plassen groot als meiren
Heb ik geannexeert.

Voor mijnen volck te leven
Heb ick altijd betracht,
Had 't water éen verdreven
Om landt, om layd' ghebracht —
(Godt wilde mij regeren
Als een goet instrument) —
Ick deed hem wederkeeren
In sijnen regiment.

Lejdt u mijn onderstaten,
Die oprecht zijn van aert,
Ick zal u niet verlaten
Al zijt ghij nu bewaert;
Die bly' begheert te leven
Weet, dat ick nacht en dach
Mijn goet en cracht wil gheven,
Dat ick hem helpen mach.

Leijf en goet al te samen
Heb ick u niet verschoont,
Mijn broeder, hooch van name,
Heeft het u oock vertoont:
Prins Henrick is ghevallen
Helaas, vóór desen dach;
De sterke steun van allen
Die hij in lijden zach.

Als David moeste vluchten
Voor Saul den tyran,
Heeft eenmaal moeten suchen
De brave Geldersman;
Toen ben ick uitghetogen
Door sneeuw en storm en ijs
Om traenen af te droghen,
Te brengen broot en pais.

Niet doet mij meer erbarmen
In onsen wederspoet,
Dan dat men siet verarmen
Der braven landlui goet.
Dat u de waten crencken,
O, edel Brabant soot!
Als ick daer aen ghedencke,
Mijn edel hert, dat bloet.

Soo het den wil der Heeren
Voor dezen had gheweest,
Had ick gheern willen keeren
Van u dit swaer tempeest;
Maer Zij, ten Binnenhove,
Die alle dinck regeert,
Die men altijd moet loven,
En heefte niet begheert.

Och mochten uwe Staten,
Te slaep'rich van ghemoet,
De waten heerschen laten
En spelen met uw goet;
Mocht door haer angstig dralen
Verdrinken stadt en land,
De Coninck zal niet falen
Die u zijn trouw verpant.

Wilhelmus sal verschijnen,
Als lant- en watervorst,
En swemt aen 't hoofd der sijnen,
Waer Triton komen dorst;
Den waterleuwe-heere
Gheen storm of vloed geneert,
Daer golven obedieeren
Aen 't quispelen van sijn steert.

De Liefde daalt vertroostend neêr
Waar straks de wilde waatren woedden/
Geijkt de Noach's-duif weleer
't Olijfblad bracht aan de Ark/ die slingerde
op de vloeden.

Neen! ze is met meer dan bloesemblaân/
Met hoop, maar ook met hulp gekomen.
Zij ziet ons vriendlijk-bragende aan:
„Wie werpt wat in mijn korf? Ook zij moet
overstromen!”

Jan. 1881.

J. J. L. TEN KATE.

Wie klaagt over vermeende miskenning, vrage zich af,
hoe weinig hij anderen waardeert.

J. M. Dufwain

De reus Antaeus putte onophoudelijk nieuwe krachten uit
de aanraking van de aarde. Zoo ontleent Nederland steeds
frische krachten aan de aanraking met het water: steeds
nieuwen moed om de zeeën te bezeilen, steeds scherper
vernuft om de rivieren te leiden en..... steeds warmer
liefde om de lijdenden te helpen.

L. J. Mijer

Elke gaav' den mensch geschonken,
Komt van Hem, die boven leeft;
Keert, zal zij hier recht geëijen,
Steeds terug tot die ze geeft.
Nimmer rooke zij op 't altaar
Van ons' eigen roem of eer,
Maar in liefelijke geuren
Stijge zij ten Hemel weêr.
Zal de bloem niet ras verwijnen,
Zoo zij niet naar hooger licht,
Uit het lage staf der aarde
Zich begeerig opwaarts richt?

*P. A. Gunning
Lindon*

A force de penser à cette fête,
J'ai perdu aujourd'hui la fête;
Mais je vous promets pour demain,
Quelques lignes de ma main.

*L. van den Hout
van Haren*

DIEN 'T WATER DEERT
DIE 'T WATER KEERT,
— DE STAATSPRUDENTIE;
BIJ WATERSNOOD
GEEN GIFT TE GROOT!
'S VOLKS INTERVENTIE.

W. van

Ik ben op het Water geboren,

'k Heb 't Water tot woonplaats verkozen,

'k Verdien op het Water mijn brood;

Dies heb ik door 't Water geen nood.

Mij bracht nooit het Water ten endes,

Dat ik 't Water dus lief heb.... is 't wonder?

Mustanellaurid Jureid

Water N°. 8.

Uit het water is Nederland opgekomen.

Door het water is Nederland rijk geworden.

Door het water heeft Nederland geleerd zich zelf te besturen.

Door het water heeft Nederland zijne onafhankelijkheid behouden.

Moge het bondgenootschap tusschen Nederland en het water eeuwig duren.

Moge Nederland in geen enkel opzicht Gods water over Gods akker laten loopen.

P. A. Bürgmaud

O, mocht ik, als eertijds, door mijn zang iets kunnen
bijdragen tot leniging van den nood; 't ware licht iets
beters dan dit klank- en kleurlooze wit op zwart.

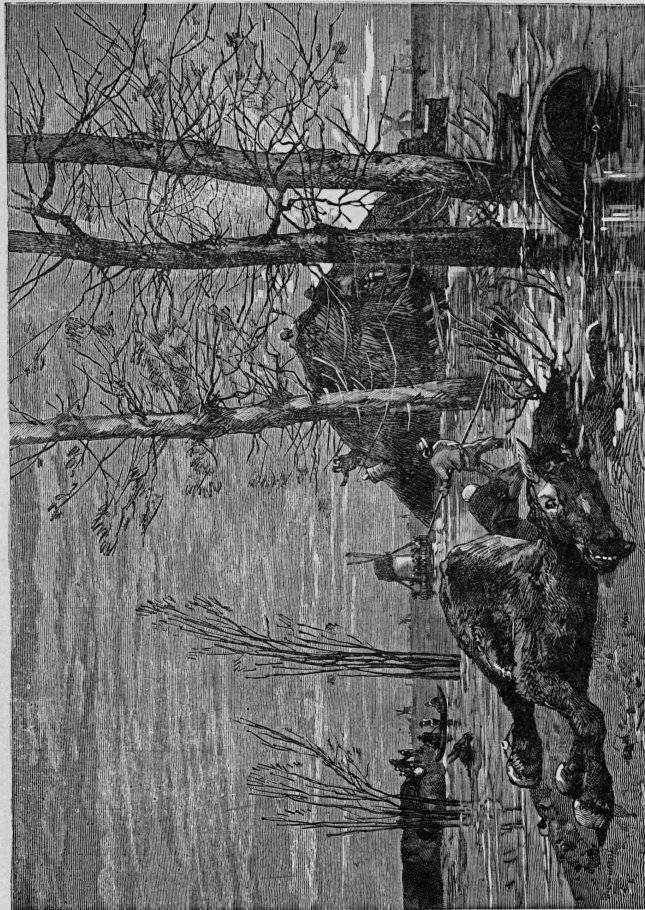
*Ant. C. Th. Coijpers
Stadsmag. thijn*

De mensch, heer der schepping, is geroepen de natuur
te beheerschen, en buitensporigheden van deze te beletten.
Heeft hij dit verzuimd, zoo bejvere hij zich althans om de
wonden, door de natuur geslagen, te heelen.

L. v. H. Rutgers v. Dorsenburg

Laat men te laat de Overlaten laten, dan laat men
op ons, tenzij onverlaten, om met gelaten gelaat ons te laat
te laten laten.

Een laatzinkende.

Le monarque prudent et sage
De ses moindres sujets sait tirer quelque usage.
Et connaît les divers talents.
Il n'est rien d'inutile aux personnes de sens.

M. P. Wallerschill

Ebenmin als de misdaad mag de weldaada naar het gelijke
bedrag worden beoordeeld; de zebelfijne waarde der laatste staat
zelfs altijd in omgekeerde reden tot de fortuin des weldoeners.

J. M. Calisen

De god, die immer woekt bij Hollands zegen,
Sprak, in zijn wangunst, het onzalig "Wee!" —
Zijn vloed, die weiden zweeft, is opgestegen. —
De nacht gemaakte, en met haar: "Vakke Vree!"
De maan lecht uit het diep de sterren tegen
En 't eind'loos waterwaak lecht rillend met. —

En schrijf' een prijsvraag uit
om aan ons land te keren:

Soe 't mogelijk worden kan,
voortaan den vloed te keren.

Wat wij tegentreden,
't Morgen, zelfs het heelen
Drijft in vlotte lucht.
Zoo'veel schijngetoover
Gaaf, eer we omzien, over
In een stervensrecht!

J. v. L. van

Alcedon

J. v. L. van

VERZUCHTING.

"t Vervroegde beursuur" was weleer
Des handels shibboleth;
Thans dringt de roepstem meer en meer
"De beurs moet zelf verzet!"
Och, of de Raad van Amsterdam
Wat vroeg tot die beslissing kwam!

C. H. H. H. H.

Och! of wij eenden waren,
Het water deerde ons niet;
Want onze dijken waren
Ous eindeloos verdiend.
Maar wij zijn mannen, meeu ik,
Der vaderen uageolacht,
Dies zij de laatste dijbreuk
Weltra door ons berdacht.

H. G. G. G.

De pers is de Koningin der aarde, of
juister gezegd, de Baker van het publiek.

J. de K.

Tevredenheid is mijn geluk.

Ernst J.

Qui donne aux pauvres, prête à Dieu.

E. J. G.

Bezweken was de dam. De felle stroom en winden
Herschriepen dorp en veld in kille woestenij.
Luid klonk de jammerkreet: "waar zullen we uitkomst
vinden!"
Daar sprak de Stedemaagd van Amsterdam: "bij mij!"

J. L. M.

Aan een Watersnood-Feest-Commissie-Lid na
zijne aanverging om eene bijdrage van mijne hand
voor het Programma, enz.

"Gij vraagt van mij een dienst, en grijpt mij bij de keel,
"Wees snedig" zegt gij, "of gemoed'lijk naar verkiezing;
"Wees, kan het zijn oorspronkelijk daarenboven;
"Maar bovenal: wees kort! en spreek op staanden voet!"
Ik zwicht voor 't machtgebot der Watersnood-Commissie;
Hier is mijn woord, noch sreedig, noch gemoed'lijk,
Zelfs niet oorspronkelijk, naar ik vrees; maar kort:
"Ai Vrinden! gunt den tijd me om kort te zijn!"

W. G.

Hier staet niet hoese staen, de saken, hier of daer;
Maer hoese mochten staen, waer jeders wenschen waer.
HUYGENS, Koren-Bloemen.

L. v. d. K.

Aan het Comité voor de feestviering
op 18 Febr. 1881.

Vergun een medicus, u van
Zijn hulde blijk te geven
Voor het systeem, door u gevolgd
Bij uw menschlievend streven.

In u begroet hij broed'ren toch,
Onwrikbare allopathen,
Die met geen homoeopathie
Zich wenschen in te laten.

En wordt met water 't vuur gebluscht,
Uw kloekheid zij geprezen,
Nu gij met vuur de wonden van
Het water gaat genezen!

M. J. S.

*Van de Vlaamse Juffen
Van de Vlaamse Juffen.*

Ja, 'ge' zijn machtig en sterk, die ruwe
bachten der natuur! Maar machtiger en sterker
dan zij, is de oneindige menschengeest, die 'ge'
door zijn wil beheerscht.

Machten de woeste baren zich al een oogen-
dlik aan die heerschappij ontrukken, even snel kwam
de vlijt, des volks en bouwers op, wat 'ge' afge-
baken hadden.

Ik sta op de Hoogste; de verlichte koepel
van ons gebouw, gewijd aan Volkswijst, ligt voor
mij. Weest troef mij die naam zoals heden!
's Was een schoon gedachte, het volk in staat
de stellen in zijn eigen tempel de vruchten van
die vlijt, ten offer te brengen aan den seizen-
strijd met de elementen!

Mijn naam?... wel waarom niet?
Ik kan dien heel mijn leven,
Daar ben ik zeker van,
Tot beter doel nooit geven.

J. H. W.

Lezer! Zend mij s. v. p. Een Gulden, enkel- of meer-
voud, en ik bezorg Amsterdam in 1881 een **GOEDE
OPPERBARE SPEELGELD.**

J. T.

Idelheid der ijdelheden — het is alles ijdelheid.
PREDIKER 1 vers 2.

M. H.

Hooge waat'ren in den lande
Maakten menigwerf te schande
Ook den felsten dichtergloed.
Zangen hoor ik die 't vergoeden,
Waar Homeer de watervloeden
In zijn verzen klaat'ren doet:

ὡς ἐπὶ λαλαρεῖ πᾶσα κελευνὴ βέβριζε χθῶν
ἤματ' ὀπωρινῆ, ὅτε λαβρότατον χέει ὕδωρ
Ζεὺς.....
τῶν δὲ τε πάντες μὲν ποταμοὶ πλήθουσι ρέοντες,
πολλὰς δὲ κλιτύς τὸτ' ἀποτμήγουσι χαράδραι,
'εἰς ἑῶλα πορφυρέην μεγάλην στενάχουσι ρέουσαι
ἔξ ὀρέων ἐπὶ κῆρ, μινύθει δὲ τε ἔργ' ἀνθρώπων.
Ilias 16, 384 sqq.

A. P.

Veel namen, eens door iedereen genoemd,
zijn reeds vergeten. Niemand kent ze meer.
De tijd gaf and're weer.

Maar menig naam leeft voort ook na den dood
van hem, die eens hem need'rig droeg op aard,
en blijft nog lang bewaard.

Wel hem, wiens naam als God hem tot zich roept,
Een teed're klank voor velen wordt bevonden.
Hij heeft zijn loon gevonden!

Al zei ik Y- en Aemstelkant
Vaarwel, voor 't Hilversumsche zand,
Toch ben ik, in den geest
o Aemstel! op uw feest.

H. M.

L. H. G.

EER AAN DE DAMES
Haar steun verzekert de overwinning.

M. A. H.

Water is Neerlands ondst vriend en trouwe bondgenoot.
Water is Neerlands nooit rustende vijand.

Waakt dan Nederlanders! en zorgt dat gij de gelegenheid
niet verloren laat gaen de goede gaven van dien vriend te
ontvangen; dan zult gij zeker dien vijand met vrucht
kunnen weerstaan.

M. A. H.

't Vergeten Nieuw-Kuik,

na de ramp van December 1860.

Nieuw-Kuik, eeuwen lang verscholen,
Ja, vergeten door den Staat,
Kwam als Neêrlandsch dorp tot welvaart,
Won in opbrengst: vee en zaad.
't Stroomnat kwam dat heil verstoren,
Schond en huis, en hof, en land,
Overstelpde er weide en akker
Voetenhoog met heidezand.
't Vee ging in den poel verloren,
De oogst dreef weg met stal en schuur,
Nauw borg de arme 't veege leven
In dat bittere lijdensuur.

Doch, nu wordt gij niet vergeten,
Dorpen in uw droeven stand,
't Gansche volk biedt u zijn hulpe,
't Weldoend volk van Nederland.

Aanteekening.

“Vergeten door den Staat.”

Dikwijls spreekt men van een vergeten hoekje, van eene vergeten plaats. Van geen kan men het ten onzent met grooter recht zeggen dan van Nieuw-Kuik. Het behoorde namelijk sinds de middeleeuwen, met enkele andere wijduitteengelegen dorpen aan de Neder-Maas, tot het verwijderde Prins-Bisdom Luik, ingeklemd gelegen tusschen de Hollandsche Hoerlijkheid Heusden en de Brabantsche Meierij van 's Hertogenboech. Na eeuwen in dezen stand gebleven te zijn, werd het na den vrede van Münster door onze Staten aan de Republiek verbonden. Men vergat het echter bij Holland of bij Brabant in te lijven. Zóó bleef Nieuw-Kuik een vergeten hoek tot na de groote omwenteling van 1795.

P. H. Witk. and P.

Wuisbakken Wereldbeschouwing.

- I. De gelukkigsten zijn zij, die niet geboren worden.
- II. De bestemming van den mensch is: het leven zijner medemenschten te verbitteren.
- III. Genialiteit is een vloek voor dengeen, die er mede behebt is, tenzij karakter haar verhoogde, of liever, temperere.
- IV. Gewichtige deftigheid of deftige gewichtigheid is meer waard dan talent.
- V. Een der treurige gevolgen van een watersnood is de watersnoodslitteratuur.
- VI. Zeebaden zijn in den regel zout, en rivierbaden zoet.
- VII. Konde baden zijn die, welke ons door onze naasten worden toegediend; aangenaam lauwwarm en juist van pas zijn de baden, die wij voor ons zelve toebereiden.
- VIII. Het mooiste in een vrouw is, dat zij vrouw is.
- IX. De meeste menschen eten slechts het kommisbrood der dagelijksche zorgen; enkele eten ook oesters.
- X. Verloren is een staatsman, die geest bezit en geestig is, vooral als hij nog geniaal is daarenboven. Zulke luxe is niet geoorloofd.

In Aquam.

Proice, quæso, in squam quanto-cius hæc mea verba.
“Cur?” Nonne ipse vides? Scripta fuere in squam.

L. A. K. et c.

*Al spreekt Gij vier
Verspreek U niet.*

L. Lubus

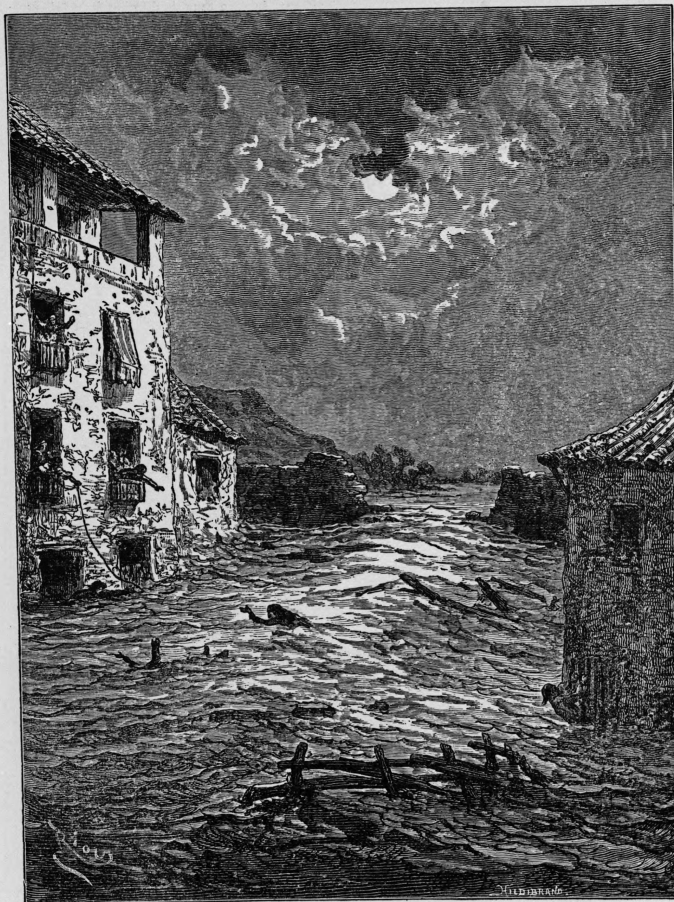
De nieuwste strafrechtsleer in wetten neergeschreven
Zoekt de allerzwaarste straf in 't eenzaam cellen-leven;
En heeft daarmee erkend als het gevoeligst kwaad
Waarmede 't lot bestraft: — het eenzaam celibaat.
De straf voor eigenwaan of ijdel zelfbeminnen:
Straf voor een ijskoud hart; straf voor verdorde zinnen;
Straf voor de schuchterheid die 't faalt aan vragensmoed;
Straf voor een zuur gezicht of gemelijk gemoed.
En, mocht er onverdiend een deze lijfstraf dragen —
Dan worde op 's Konings feest hij gratieijk ontslagen.

Prof. G. A. van Bommel

*Heureux celui, qui sur la terre,
Joyeux du bien, qu'il a su faire,
Dit à son heure dernière:
Partons! Mon ange me sourit!*

P. Rimmelers

Berns Koster

Wat zal ik nu, en hier beter met mijne naamtekening doen,
dan den vurigen wensch onderschrijven, dat de Regeering door
beleid en kracht rampen, als die ons Vaderland zoo herhaaldelijk
treffen zoo mogelijk, immers zoo veel mogelijk, vóórkome?

J. Meijer van Vollenhoven.

Dat men toch éérst voor de dijken *zorge*, en dan aan
het maken van spoorwegen *denke*. Het behoud ga vóór
en dan mogen ontwikkeling en vooruitgang volgen.

J. P. van Lennep.

Een geestig woord — een kloekte raad —
Een warm gevoel zij niet versmaad;
Goed hollandsch is: een flinke daad!

J. P. van Lennep

Men noemt het vrij de hoogste prijs
Als kunst ons tranen perst uit de oogen.
Hier werkt men op eene andre wijs,
Hier ligt de kunst in 't tranen droogen.

M. P. B. Bekker

Geeft is dikwijls een opwelling, goed
geven een kunst.

L. van der Meer

Vreugd geeft aan het leven, als zonneshijn
aan het landschap, kleur en gloed.

J. G. J. J. J. J.

La charité n'est pas le privilège de la fortune; ce n'est
pas une vertu de luxe — interdite aux pauvres. Mais, en
face des grandes misères, y a-t-il une plus douce joie que
de pouvoir secourir ceux que l'on plaint, — que de pouvoir
être utile après avoir été compatisant ?

Lewy Kaly

GEDACHTE IN DEZE DAGEN.

W ad hem, die door zijn gaud, zijn gaven, zijn talent,
W an 't ongelukkig oord, bang door den raed bedalven,
W at zegen strekt! den raad verzacht, de bang' ellend!
W en 't danklied op doet gaan, ma 't waest gedruis der galven! =
W icht aver den blik in 't rond: Daar heet het vaderland,
W steunt ieder, klein en groot, door zijke en milde gaven!
W ag' rancit der liefde bron, reikt elk de broederhand,
W om 't Nederlands menschlykheid, naar 't wereldrond, te staven! =
W o heersche steeds die geest der liefde, in 't Nederlands hart,
W au grijpt geen waarboop aan, al uijt ook sel de suet!

Is het de roem van ons volk dat het, beter dan eenig
ander, de kunst verstaat, om door dijken en dammen de
weede van 't water te bruiden, — het trachte maar nog
begeerlijker roem, altijd geresd de ellende door 't water
gesicht te lenigen; den roem der weidagigheid.

J. G. de Vries

"If we except industrial matters which appertain
to the subsistence of individuals and family, there
are no thers that affect mankind in so serious and
general a way as those relating to marriage...."

J. A. van Overbeem

Een volk, dat zijne groote mannen eert, van gisteren en
heden, eert zichzelf, toont zich bewust te zijn van zijne
kracht en roeping, en handhaaft zijn recht van bestaan.

M. G. J.

Eenheid zonder verscheidenheid is eenzijdigheid, en
verscheidenheid zonder eenheid is verwarring; zoowel in
het hoofd als in de maatschappij. En ook in zaken van
waterstaat.

M. G. J.

De godsdienst van de eene eeuw is dikwijls de poëzij der
daaropvolgende. Godsdiensten sterven als de zon: de laatste
stralen geven weinig hitte, maar des te meer tinten en
kleuren.

J. G. J.

Tandem fit surculus arbor, was de zinspreuk van Prins
MAURISS. Hoevelen zijn er niet, die nog loten zijnde, zich
verbeelden al boomen te wezen ?

J. G. J.

Kan Neerlands Leeuw
een schoone zege smaken,
Dan met dien waterwolf
onschadelijk te maken?

J. G. J.

Medelijden heet het sieraad van een hart, dat deelt in pijn,
En dat feestviert, als 't der smarte kan tot troost en hulpe zijn;
't Leeft totdat het juicht: "het lijden is geen heer meer van
't gebied!"
't Lijden doodend, doet, al dankend, 't medelijden zich te niet.

E. G. J.

Zendt God u kruis, treft u zijn roe:
Vraag niet: waarom? maar vraag: waartoe?

Th. G. J.

Besteed uw zorg, o Waterstaat,
Aan wien het land dit overlaat,
Aan dijk en sluis en overlaat,
En maak dat dus het water staat.
Laat nimmermeer te Nieuw-Kuyk en te Vlijmen
Van watersnood de rampen 't hart doorvljmen.
Maar denk ook om den Bomm'lerwaard,
Eerst dan acht 'k u miljoenen waard.

J. G. J.

Waar' vóór den watersnood gedigt,
Nooit waar' voor watersnood gedicht.
En dit bewijst weér, naar ik meen:
Een ongeluk komt nooit alleen.

W. G. J.

Gelukkig 'de staat, waar het regt niet slechts in de wet-
boeken ligt opgesloten, maar eene levende kracht is, die
alle burgers bezielt.

J. M. C. J.

Onvruchtbaar water werd in vruchtbaar land en onvrucht-
baar land in vruchtbaar water herschepen.
Redevoering bij de opening van het Noordzee-kanaal 1 November 1876.

J. G. J.

Hebt gij een waarlijk goed doel, kies het middel dan
vast ter bereiking;
Doch kies het zoo, dat het middel de tweelingzuster van
't doel zij.

J. G. J.

Snelle denkers en trage denkers hebben dit gemeen, dat
zij slechts een enkele zijde der waarheid raken — of niet
raken.

J. G. J.

Biedt straks een schaar van d' éelste vrouwen uit den lande,
Veel kostbre handelswaar in ruims keus U aan,
Uw mildheid maak' de wet te schande,
Dat hooge prijs en ruïn debiet niet samengaan.

J. G. J.

Men kan op verschillende wijzen weldoen; doch vergeet
niet, dat zonder liefde, de meest kostbare ook de minst
kostelijke wordt.

J. G. J.

Aan

DE REDACTIE VAN HET FEEST-PROGRAMMA.

Hoe kan de ondergetoekende aan uwe vraag voldoen? wanneer niemand minder dan GOETHE zeide:

"Mein erst Gesetz ist in der Welt,
Die Frager zu vermeiden."

Q. Wisk van Gotsen

De schoone levenstaak der vrouw is te inspireren tot noble daden, treedt zij zelve in het openbaar op, dan trilt en breekt een snaar in haar gemoed, de reine zachte klank is voor altoos verloren.

N. B.

Het regt is geen kwikzilver.
Daarom raadplege de justitie den thermometer der openbare mening niet dan met groote behoedzaamheid.

P. J. Kees

Uw bijdraag zij of snedig of gemoedelijk,
Maar bovenal toch kort.
Ziedaar de vraag, die, bij abus vermoedelijk,
Aan mij gezonden wordt.
Gemoedelijk is te lang, en snedig — 'k werd licht scherp,
'k Zal daarom kort slechts zijn, wat ik het minst verwerp.

Cijf. Villaminus

Qui donne aux pauvres prête à Dieu.

Meisje van de wijk

De ware rijkdom ligt in de tevredenheid met hetgeen men heeft.

Van tien menschen die het niet goed gaat, hebben minstens negen het zichzelf te wijten.

J. P. Horn

Aan de Redactie!

"Een aap, die in den Bijbel leest,"
Past zeker niet op zulk een feest,
'k Schrijf daarom, dankbaar voor deez' eer
Geen woord in uw courante meer.

M.

Het is mijn oprechte wensch dat Amsterdam — de stad die ik liefheb, waar ik geboren en opgevoed werd — niet alleen op moreel en intellectueel gebied, maar ook bij het verlenen van hulp aan hen die daaraan behoefte hebben, steeds blijk moge geven in den volsten zin des woords de hoofdstad van Nederland te zijn.

N. P. Oude

Geniet men dankbaar al het goede
Dat zoo vaak hier is ons deel;
Dan lenigt men ook andrer smarten,
En geeft graag den armen veel.

H. D. de

Alles is regeeringszaak. — Niets is regeeringstaak, als wat in het openbaar belang uitsluitend of het best door de regeering kan worden verricht.

Van Rensvoort

HET GOEDE EN EDELE HEEFT VOOR ONS DES TE MEER AANTREKING, NAAR MATE HET IN EEN AANGENAMER FORM IS GEHULD. MOGE DE WAARHEID DEZER STELLING DOOR DEN UITSLAG VAN HET FEEST VAN HEDEN OVERTUIGEND WORDEN BEWEZEN.

A. Westheij

Wij weten niets! — Maar toch, wat plicht is,
Dat weten wij;
En 't blijkt hoe die der liefde licht is
Bij noodgetij!

C. J. van der Star

KUNST, WATERSNOOD EN TRANSVAAL,

Hoe rijmt dat op mekaar?

De Kunst toont Holland op zijn smalst,
Een Watersnood het op zijn malst,
Transvaal de Britten op hun valscht,
Zóó rijmt dat op mekaar.

Toch lenigt Kunst een Waterramp
En mengen wij ons in den kamp,
Dan likt het Engelsch vee de lamp,
Ook dát slaat op mekaar.

't Groepje, dat het feest bereidt.
Kittelt onze ijdelheid:
"Om der wille van het smeer
"Likt de kat dien kandeeler."

Roe Kruit

Overvloed schaadt.

Vroeger, bij volksramp, is er hier *Bid*-dag en *Geef*-dag geweest;
Nu, bij den dijkbreuk, viert hier Menschlievenheid een Watersnoodfeest.

Aprilartop

Ouders en onderwijzers, zonder paedagogische kennis zijn brievenbestellers, die niet lezen kunnen.

De groote kunst van de opvoeding bestaat in het vinden der middelen om van volstrekte afhankelijkheid op te voeren tot volkomen zelfstandigheid. Welke verschillende middelen men ook aanwende om tot dit doel te geraken, — één gouden draad moet ze allen samen hechten, en dat is — de Liefde.

Casper Robles liet de Friesche vrijbrieven in de dijkbreuken werpen, en toen dit niet hielp, nam hij een praktischer middel te baat en deed stevige dijken tegen de zee opwerpen en onderhouden. Wij offeren geen vrijbrieven maar bankbriefjes, als het water zijn verwoestingen aanricht. Dat verdient allen lof en wij zijn als Nederlanders trotsch op onzen weldadigheidszin. Maar zou het toch niet meer praktisch zijn, als we het voorbeeld van den Spaanschen landvoogd volgden?

W. D. Dijkhuis

RHJVAART.

"De kaninklijke weg, geen poer kentepad,
"Gleide ons naar den Reijn!" — roept de oude Amstelstad —
"Bij zult een vaart zal Noordland 'i beste men."
Een vaderlandsche leus, waarom we ons allen scharen,
Opdat geen ander zoek', wat of wel van den Reijn
De kortste weg naar Amsterdam mag zijn.

J. van Hall

Wanneer de rijken te zuinig leven, sterven de armen van honger.

A. Roland Holst

LEEKEDICHTJE.

Tempora mutantur.

Kuyper

*La femme qui se fait autout, se distingue
qu'elle soit et même plus elle l'est, perd son
principal charme qui est... d'être à un et non
à tous. — Sainte Deuve.*

C. M. M. M. M. M.

Quisquis hoc sustulerit
Ultimus suorum moriatur!
Interpone tuis interdum gaudia curis!
Olim meminisse juvabit!

Clandite jam rivos, pueri; sat prata biberunt!!!
Uit mijne schooljaren,
Mr. B. H. M. Dierckx

Music is the art most loved, when love is by.

*Louisa Wolterbeek
Jacomb. Hoop*

Grantheyd.

Hoe Nederland zich tegen 't woeden kante
Der golven, en haar aanval wist te weren,
Werd roemvol in de Hel vermeld door Dante. 1)

Hoe veel te grootscher moet door 's hemels sferen
De faam dan niet der edelen weérklinken,
Die, liefdevol, thans nood en rampspoed keeren

Der armen, die gered zijn van verdrinken;
Maar bij het tweegevecht van dood en leven
Het dierbaarst soms in 't water zagen zinken.

De naam van elk, ver boven lof verheven,
Die zich grootmoedig hier ter hulpe haastte,
Verdient tot eer zijns lands met goud geschreven,

Want groot is elk, die goed is voor den naaste!

1) Inferno Z XV.

Jan Bohl.

Wien de wijsbegeerte niet baat, dien schaad't zij.

De overtuiging, die men vermag te verdedigen, volg
men, kan het, met, moet het, tegen den stroom. De kracht
der menigte bestaat in haar aantal en valt daarmede. Het
zijn de eenheden, die hare waarde bepalen.

Boven het voorschrift staat de wet; boven de wet, het
recht; boven het recht, de Idee; boven de Idee, het Ideaal.
Naar dit laatste te streven is 's menschen plicht. Het nooit
te bereiken, zijn noodlot.

Niet lang geleden waren voor- en tegenstanders der nieuwe
spelling het oneens. *Recht* met een *ch* of met een *g* —
genen wilden het eerste, dezen het laatste. Van de schijn-
bare verwarring maakte eene oude jufvrouw gebruik, door
recht met een *d* te schrijven. En niemand kon het goede
mensch aan het verstand brengen, dat hare schrijfwijze
zeker foutief is.

Aldus, onze materialisten.

J. Heng.

Waar Wijsheid verzuimde te voorkomen,
Snel't Liefde toe om te helpen.

Waar duizenden in stille smart of der felste wanhoop ter
prooi naar uitkomst smachten en hun nood ten hemel
schreit, daalt de engel der barmhartigheid neder om liden
te brengen en hulpe. Het menschelijk vernuft spitst zich
op de middelen, om den jammer en de ellende te verzach-
ten. Wel hem, die uit onweérstaanbaren aandrang des ge-
moeds, zich aangordt om naar vermogen aan het liefdewerk
deel te nemen.

M. P. P.

Ter nagedachtenis des Vaders dien men eert,
Wiens warme dichtertaal zoo menig hart deed gloeien,
Werd van der dochter hand een enkel woord begeerd,
Waar, door den nood gedrukt, zoo vele tranen vloeien:
Zij hoort des Vaders stem, die in haar harte leeft,
En roept tot Neêrlands volk:

“Gezegend Hij die geeft.”

A. Amann daforta.

De roepstem van Liefdadigheid, dat machtig tooverwoord,
Is in het **Hollandsch** hart nog nooit vergeefs gehoord.

M. W. C. M. Scholten.

Eck sould wel willen dat men raedt schafte
om de bedillery wt de wereld te helpen,
die niet beelen meught dat de werel'dt haer
gang gaet; want kleedt men sich net en juist,
't is terstondt: dat's een kermispop. Past
men op de boeghlijckheid van sijn persoon
niet, 't is: siet dat's een slodderhoos, dats
een sultus. Gaet men stil en schickelijck,
't is: dats de bruidt. Gaet men haerdig: hy
loopt te post. Spreekt men weinigh: hy weet
niet een woord aen de wereld te brengen;
spreekt men veel: 't is een raffelaer. Gaet
men ter kercken: 't is een pylaerbijter; blijft
men er van daen: hy comt in kerk noch't in
kluis. Moeyt men hem met anderlui saken:
't is een beschickal, bemoeyal, onderwindt
veel. Moeyt men sich met niemands swaerig-
heldt: 't is geen man van de vrienden....
Al wordt het bedilt en berispt.... Sul't dat
mocht ick beleven dat de werelt eens gesuybert
waer van sulcke bedilallen, newswijzen en
betweeters, ick sou der meê bermackt wesen.
(P. Cz. Hooffr.)

A. de Wiest.

WATERBLOEMEN.

Wat schonwspel biedt ge, o Land, door 't stroomgeweld bedolven?
Een waterwoestenij, bar, dor en zonder groen.
Toch bloeit ook die woestijn: waar stroom en stormen woën,
Stroot Liefde weldaan als stroomlelies langs de golven.

J. H. Mareboeck.

In 't wonderbare Nederland,
Waar 't kind zijn eigen moer verbrandt,
Slaat dit den Watervorst in band,
En noodzaakt hem om vloed bij vloed
Te torsen op zijn breedten rug,
En langs die gladde, blanke brug
Ons goud te storten in den schoot.
Maar heeft de dolle dwingeland
Weêr hier of ginds zijn vaan geplant,

Er bloeit een bloem in Holands gaarde
Het hart verkwikkend door haar gloed.
Gelukkig 't volk dat haar bewaarde
En blij haar kweekt in 't vroom gemoed.

Want overal is zij ten zegen
Waar zij haar geuren heeft verspreid,
Zelfs in de feestzaal licht z'u tegen,
De naam dier bloem?... **WELDADIGHEID!**

Marie W.

En zweigt, met wijd gesperde kaak,
De dorpen, offers van zijn wraak, —
Dan komt dat zelfde kind van 't land,
En 't vuur, waar 't eigen hart van brandt,
Slaat met zijn vlam van 't Noord naar 't Zuid
En droogt de wilde plassen uit,
En zaait weêr op de onthukende aard,
Die, lachend, nieuwe welvaart baart.

Aan mijn Stadgenoten,
op 18 Febr. 1881.

*Hoe milder thands uw goud-aâr vloeit,
Hoe hooger 't goud uws harten gloeit.*

J. H. B. B. B. B.

Noem niet 's lands rampen enkel smarten,
Een liefdeband zij meê hun naam;
Of binden zij niet broederharten
Door woord en offer hechter saâm?
Waar lijden drukt, houdt Nederland
Door broedertrouw zijn roem in stand.

**Gedenkt der Muiderzaal,
Ontluisterd, droef verlaten!**

W. van Lennep.

Met wyshey't te kiesn,
Geen moedt verliesen:
Maer staegh vol-herden
Soo sal 't eens werden. (Cats.)

J. S. Adama van Schellema.

A. van L.

I. Een juidisch-aesthetische vraag.

De schilderkunst en de beeldhouwkunst zijn — zoo leeraart men — de dochters der bouwkunst.

Zoude het niet overweging verdienen, om den bekenden rechtsregel, die betrekking heeft op het *vaaderschap*, enige uitbreiding te geven, en deze uit te strekken tot het *moederschap* der kunsten?

Al ware het alleen om het schrikbeeld — de schoonmoeder der schilderkunst, — te vermijden.

Of was de bouwkunst wellicht niet gehuwd?

Zoo ja, en met wien? (Beschrijvingsbiljet der belasting op het Personeel).

II. Een constructief-aesthetische opmerking.

Onder alle stijlen, die men verdedigt ^{en} of plundert, gebruikt ^{en} of aanvalt, (Gothiek, oud-Hollandsch, Neo-grec, allerlei Henri's en Louis') is er één, die mij altijd even deugdelijk en betrouwbaar is gebleken (zooals men in de Tweede Kamer zegt).

Daarover is geen verschil van meening. Zij is de eenige, de ware, de onveranderlijke, voor ieder klimaat, voor iedere godsdienst, voor ieder gebouw, van 't paleis tot de hut.

Wie heeft niet geraden, dat het de deurstijl is?

III. Een constructief-moreele regel.

Zorg, dat wat gij construeert, "nergens heen kan".

Zorg echter, dat — als hetgeen gij geconstrueerd hebt, ergens heen kan, gij niet nergens meer heen kunt.

Moge de goede uitslag van het feest voor de noodlijdenden gegeven, bewijzen, dat een onzer dichters terecht van de Hollanders gezegd heeft:

"Van buiten ijs,
"Van binnen gloed!"

Sophia Feakraan

DE VEREENIGING: HET NEDERLANDSCHE TOONEEL EN DE TOONEELKRITIEK.

Het Nederl. Tooneel en de Kritiek zijn als een minnend paar. — Ze kibbelen voortdurend met elkander, ze verzoenen zich ook, natuurlijk achter de coulissen, maar het publiek ziet slechts de krabben op beider aangezicht, uit wederkerige liefde elkander toegebracht.

Zij wisselen ook soms de rollen, — want als het Nederl. Tooneel het al te kritiek maakt, speelt de kritiek de comédie der verontwaardiging, en als de kritiek prijst dan..... maar verdiepen wij ons niet in onwaarschijnlijke hypothesen.

Toch zou ik u niet raden u met het twistend paar te bemoeijen; want het zou u gaan als Mr. ROBERT in de "Medecin malgré lui" — gij zoudt tot uw schade leeren: "qu'il ne faut pas mettre le doigt entre l'arbre et l'écorce."

En te recht! want gescheiden hebben beide onvoldoende beteekenis; maar aaneengesloten, vormen zij den stam — oorsprong en drager van blad en van vrucht.

*God neemt de meening waar de land,
Zeeuwel waar 't goed als voor het hand.*

L. Herck. Hoeruel.

In wat vorm het ook voorkomt

*Druppel, ijsblok of damp,
Het water brengt beiden.*

En zegen in ramp.

*A. Ten Hoede
Cuckhoorn.*

UTILE DUJOL.

Liedlichtheidsbals en *fang-hars* zijn het krachtigste middel, om vromen en onvromen te vertroelen: de eersten nemen er deel aan, om "blijmoedige gevers" te zijn, de laatste zijn geukkie, waar zij 't gevoel van 't zalig weldoen van 't hart overbrengen naar de *voeten*; bij 't licht van duizend gasvlammen de altiede hunner medemenschen weg-dansen en met den feestdrank de rampen van een doofijn lijdende medebroeders wegspeelen.

Joan J. de Beer

Water-Symfonie.

Eeuwige vlakte,
Levenloos, machteloos monster,
Hoe stil ligt ge tusschen rotsen en strand.
Meeuwen bespotten
U, als zij krassend en zwierend
Moéd' U geleund zien op 't stuwende zand.

Schrikbare vijand,
Woeste verderver, zeg weet ge
Wel waar uwe kracht en uw zwakheid begint?
Zephyrs verschijnen,
Die met vleuglen U kitt'len,
Machtige zee, en gij lacht als een kind.

Kil zijn uw waten,
Fletsers dan flets nog uw konen,
Dof blikte ge langs 't eindloos verre verschiet.
Stralen der zome,
Zilveren sterrekens strooiend,
Drenken met licht — haar die zelve niet ziet.

Schuimende heuven,
Buldrende baren, wegschietend
In afgronden, dondren een dreunende klacht:
Waggelnde kinderen
Wanend zich schrikbare reuzen:
d'Indruk der kus van Boréas, die lacht.

Glinstrende beekjes,
— Lachjes der bergen en wouden —
Hoe dartlen zij, klaterend, zingend hun lied!
Zangtoon en stemme,
Vroolijke en droevige wijsjes
Leert hun de bergrug, — zij kenden ze niet.

Lustlooze zeeën,
Droomrige plassen, — gij waten,
Onnoozlen! — mist *alles*... behalve *gewicht*;
Wijken de dammen,
Dalen, vervloeiën en zinken
Zult ge tot waar ge ten bodem weer ligt.

Sterv'lingen echter
Minnen uw aanschijn, de menschheid
Beschouwt U als 't beeld van haar eigen bestaan:
Wijken de Zephyrs,
Geesten en Goden, — bewustloos
Ligt zij ter neder: — haar kracht is vergaan.
RANA.

PUNTDICHTEN OP GRATIS-LEVERANTIËN.

Op Bicker en Modderman, den Overste der Schenkeren.
Men giet maar al te vaak veel water in den wijn,
Waar 't andersom geschiedt, mag Neerland dankbaar zijn.

Op Van Laar.
Ook ziet men — hoe het zilt met tal van oesterschelpen
Den zoete-waters-nood recht zusterlijk komt helpen.

Op Zomerdijk Bussink, den Overste der Bakkeren.
Die, waar het water wast, het brood ons niet onthoudt,
Dat hij in snee bij snee tot fijne sandwiches vouwt.

LAF- OF GEESTIGHEDEN.

BOUADÉ.
Als mannen van het vak
Den stroomgod konden leeren
Zich telken jare niet
Van 't rechte pad te keeren,
Dan hield de stroom zich bij zijn vak,
En ik — de duiten in mijn zak!

NOG EEN.
Ik heb het land aan het water.
EEN SCHIEDAMMER.

WATERSNOOD-ASSONANTEN.
Was 't water snood door watersnood,
Ons koninkrijk was steeds 'n koning rijk,
die redding bood.
Maar zij bij watersnood het water snood —
Ons menschlijk hart zij niet onmenschlijk hard,
voor d'armen landgepoot.
Al blijft het water snood, och! tegen watersnood
Zorg dra de waterstaat; zoo hij het water staat,
wordt hij ons reddingboot.

AAN DEN DRUKKER VAN DIT FEESTNUMMER.
Druk, drukker dra dees druk,
Opdat de druk niet drukker drukke!

OP DE WATERSNOOD-POËTEN.
Wie zich onbedreven
Op het ijs begeven,
Vallen vóór ze staan
Op de gladde baan. —
Wilt dat niet vergeten,
Watersnood-poëten!

NOG EEN.
Munnichhausen blies zijn deuntjes, maar de koude vroom ze vast,
Tot ze ontdooid in 't huis weerklonken, waar hij 's avonds was te gast.
Na de watersnood-ellende, zijn we 't water-dicht ten prooi.
Welk een dooi!

Op
A l'eau moussense inondant la campagne,
Répond Hébé en versant du Champagne!
Op de Heeren de Bruyn & Zonen.
Men leest in 's lands Historieblaan
Meer licht, zegt HAFMANS — 't werd verstaan,
DE BRUYN gebiedt "ontsluit de kraan"
En voert om niet zijn lichtglans aan!
Op de Heeren Bonnike & Zoon.
De Liefde zit haar draad te spinnen
En schenkt ons kost'loos — kostbaar linnen.

FEEST-OUVERTURE.

Amsterdamsche Causerie.

MOTTO: *Hanc veniam petimus
Damusque vicissim —!*

I.

De negentiende Februari is 't,
Dat WILLEM III, de veelbeminde Koning
Van Nederland, wien niemand de eer betwist,
Dat Hij; van de' aanvang af van Zijne kroning —
In de stad, (Amsterdam — zoo men 't niet wist)
Op 't Dam-, thans Tram-plein, in de heilige woning
Der Nieuwe Kerk — tot op den huidigen stond;
Door woord en daad Zijn volk aan zich verbond,

II.

'k Herzeg, 't is op dien dag van Sprokkelmaand,
Dat wij des goeden Konings jaardag vieren;
Dat elk van vreugd zich zelden jarig waant,
En door de Kalverstraat, die vlaggen sieren,
Boer, burger, militair en schutter baant.
Ja, schutter ook, — dat goedgiste aller dieren,
Den hemel dankend, mits de kolonel
Parade om 't slechte weder afbestel.

III.

Maar in het jaar des Heeren één en tachtig,
Viert men reeds den avond van te voren
Een feest — zoo éénig in zijn soort, zoo prachtig,
Als nog nooit aan d' Amstel werd geboren;
Een feest, waaraan we lange nog gedachtig
Zullen zijn — waarvan ons naneefs ooren
Nog zullen toeten, zoolang zon of maan
Te harer tijden óp en ondergaan.¹

IV.

Meld, Muze! mij de reden van dit feest,
Verklaar, wat in 't gemoed der Amstelaren
Tot zulk een daad de drijfveer is geweest.
Ik dacht, dat in ons land geen burgers waren,
Zoo deftig, zoo fatsoenlijk van geest
Als zij, die aan den Ystroom zich vergaren;
Zeg, wend niet de Amstelmaagd haar bloeden blik
Van zooveel vrij- en losheid af, met schrik?

V.

Ontzettend klonk de maar door Hollands steden,
Dat dijk noch dam aan 't water weêrstand bood;
Dat de oude ellend, zoo dikwijls reeds geleden,
Zich weêr op nieuw op Brabants dorpen goot.
En als van ouds werd daar om hulp gebeden,
Maar, ook gelijk van ouds, was Holland groot
In reddden, helpen, steunen, onderschragen
Van ongelukkigen, die bijstand vragen.

¹ De dichter hoopt, dat dit couplet Professor AL-BERDINGK THYM om 't enjambement behagen zal.
Vergelijk o. a. het opstel van Mr. BOUT, in het Januari-nummer van zijn Dante-organ.

VI.

Maar stroomt het geld en goed van alle zijden,
Nog sterker wast de stroom in Brabants veld.
Mocht men zich kort geleden nog verblijden
In 't saldo, dat haast twee ton guldens teld,
De Heeren, die zich aan 't versaaillen wijden,
Zij roepen: zend ons have en kost en geld.
Nood zegt niet 'tzelfde in geld- of watersnooden,
Van 't ééne wordt te min, van 't ander veel geboden.

VII.

Wanneer de filosofen waarheid spreken,
En wie die hunne waarheidsliefde vraakt?
Dan is het vast en onbedrieglijk teeken
Van onzen tijd, dat elk van hartstocht blaakt
Voor wat men, zonder zich het hoofd te breken,
Genieten kan en slechts de zinnen raakt,
Of dit aan 't hart een weelde ooit konde schenken,
Gelijk de vrucht van strijden, bidden, denken.

VIII.

En daarom — schoon men 't dus niet formuleert,
(Wat soms den stillen burger 't huis deed blijven),
Wordt tot een monsterfeest geconcludeerd,
Tot hulp van allen, die in 't water drijven.
Een feest, dat met beleid gearrangeerd,
De Watersnoods-Commissie-kas moet stijven;
Mijn hemel! wat een lang en lastig woord,
En dat in vaers! — 't is waarlijk ongehoord.

IX.

Kon 't zijn, dat zich geschikter avond bood
Voor zulk een plan, dan als we 't feest bereiden
Voor Hem, die in een andren watersnood
Naar 's onheils plek de redders wod geleiden;
Voor Hem, de kloeke en onvervalschte loot
Van 't fier geslacht, dat nooit naar zich deed beiden,
Maar aan de spitse alomme zich bevond,
Waar rampspeod dreigde op Neêrlands dierbren grond?

X.

Kon 't zijn, dat zich een meer gepast gebouw
Dan 't fraai Paleis voor Volksvljt uit liet denken,
Waar men de kunst verstaat, om goed en gauw
't Publiek iets nieuws, iets ongehoorde te schenken?
't Publiek, zie Multatuli! als een vrouw
Gewoon, bediend te worden op zijn wenken
Wordt hier gestreeld, getroeteld en verwend
Soms voor niet meer dan vijf-en-twintig cent.

XI.

Maar heden is de entrée niet zoo goedkoop;
En daarom, voor wij hier nu binnentreden,
Vergun me een teedre vraag, die naar ik hoop,
Uw grampschap niet zal wekken zonder reden,
Want inderdaad — 't is hier een storrem-loop
Op uwe beurs en geld-hoedanigheden.
Mijn vraag is dus: of 't u wel conveniëert
Dat gij van avond zooveel geld vertoert?

XII.

Mijn woord er op! dat ik 't u niet zou vragen
Had slechts de Raad nauwkeuriger gelet,
Of liever, met meer eerbied acht geslagen
Op 't stellig voorschrift der Gemeentewet,
Die, sluiers hatend als Egypte-plagen, —
't Kohier, voor wie maar lust heeft, openzet.
Thans wordt de wet en — schriklijkste aller zonden!
De Kamer met een kluitje in 't riet gezonden.

XIII.

'k Waar anders al eens naar 't Stadhuis gegaan,
Door mij met stipte zorg te vergewissen,
Om de kohieren even op te slaan,
Hoeveel zoowat van avond gij kunt missen.
Thans! ('k wensch die wetenschenners naar de maan!)
Blijft het een zaak van raden en van gissen,
Op hoeveel ge uw verdienste wel bepaalt,
En wat ge aan renten jaarlijks binnenhaalt.

XIV.

Thans kan men 't u slechts zeggen en herhalen,
Met ernst en heilig overtuigingsvuur,
Waar 't u ook lusten moge rond te dwalen,
Waarheen 't programma of uw smaak u stuur,
Pas op uw zakken! Gij zijt tot betalen,
In ons Paleis van Volksvljt. — 't Is er duur.¹
't Woord geldt er, dat weêrklonk van Dante's snaren:
"Wie binnentreedt, late alle hope varen."²

XV.

Want ziet! nog zijt gij nauwelijks hier binnen,
Daar treft uw oog een breede vrouwenstoet,
Van welke een ieder U voor zich wil winnen,
U? maak u geen illusie's, arme bloed!
De vraag is maar, wat van u valt te innen!
Het geldt uw beurs! in 't minst niet uw gemoed,
Uw beurs of portmonnaie is haar vergode,
En heden avond goud slechts in de mode.

XVI.

Gij wist het en bleef op een afstand staan,
Gij zegt geen woord tot alle die Sirenen,
Die om en voor u op en nedergaan.
Gij weigert aan haar lokstem 't oor te leenen,

¹ De Redactie heeft deze *onjuiste* bewering omtrent overdreven duurte in het Paleis niet geschrapt, omdat zij overtuigend is, dat niemand een humoristisch lied tot zijne kenbronnen der waarheid rekent.

² Variant: Wie binnentreedt, denk' langer niet aan sparen.

Maar ziet van ver haar wondre schoonheid aan,
En durft u dus volkomen veilig meenen;
Rampzalge! de beoovring smake u zoen!
Ontgoochling echter volgt haar op den voet!

XVII.

Nooit tegelijk zaagt ge op dit ondermaansche,
Zoo rijk kostuum en schoonheid bij elkaar,
Uw oogen gaan te gast op d'Italiaansche,
Straks op der Elzas dochter goudgeel haar,
U boeit der Russin kloeke leest — der Spaansche
Gitzwarte hoofdlos wordt uw blik gewaar,
Hoe gij haar vriendelijkheid ('t is enkel toeval!) zegent,
Als ook haar donker oog uw oog bejegt.

XVIII.

O, Byrons harp was eens uw ideaal.
En zijt ge zijn Childe Harold soms vergeten,
Nog heugt u de verheven dichtertaal
Die Cadiz' dochter 't welkom mocht heeten.¹
The girl of Cadiz! — zij was duizendmaal
Veel schooner, naar het oordeel diens poëten,
Dan al de maagden van het Noorderstrand,
Hoe zacht, hoe blond ook en hoe languissant!

XIX.

En nu, die girl of Cadiz moogt ge aanschouwen,
Zou 't waarheid wezen of een ijde droom?
Gij viert, vergeefs gepoogd haar te weêrhouden,
Uw schoonheidszin den vollen, vrijen toom,
Gij roemt haar oogen straks, helschijnende flambouwen
En aanstonds eenen spiegelklaren stroom,
Verdiept in weelden, die uw ziel vervulden,
Wordt ge opgeschrikt door: As je blijft tien gulden!

XX.

Tien gulden? zegt gij, ik heb niets besteld!
Tant pis! is 't antwoord, zoo hebt gij gestolen
Dien blik, als trouwens uw ontroering spelt,
Dien gij nog in uw ooglid houdt verscholen;
Zoo zijt ge een dief, maar heden avond geldt
De regel — anders in de strafrechtscholen
Een ketterij: "wie 't dubbele wil voldoen,
Is van vervolging vrij en van rantsoen."

XXI.

Gij onderwerpt u, gij betaalt en zucht,
Schoon bleek van drift en blakende van toeren.
Wel had van de' aanvang af 't publiek de lucht
Van hooge prijzen, maar zie, kort te voren
Weersprak de krant dat lasterlijk gerucht:
En spitst niet ieder reedlijk mensch zijn ooren,
Wanneer de pers: de koningin der aard,
Wat waar en oud, 'k meen nieuw is, openbaar?

¹ Zie: Childe Harold, Canto I bij Strofe 84.

XXII.

Wat mij betreft, 'k beken het gaarne, dat
Mij de Amsterdamsche pers vooral doet dwepen,
Met name op 't Algemeene Handelsblad
Had ik het sedert lang en heb ik 't nog begrepen;
Ik teekende steeds aan, wat mij getroffen had,
Met heele dikke, vette potloodstrepen.
Mijn exemplaar ziet dan ook zwart als roet,
Zóózeer spreekt dat orgaan tot mijn gemoed.

XXIII.

Mais revenons à nos moutons! 'k dwaalde af.
Ik houd u op — en gij wilt binnentreden.
Och! dwalen is ons lot tot aan het graf,
Vandaar dan, dat het feestbestuur met reden
't Plan van 't Paleis bij het programma gaf,
Want anders zocht nu boven — dan beneden,
Elk naar wat aan zijn smaak het beste past:
't Zij kunstzaal, fancyfair — of poppenkast.

XXIV.

Ja, ook een poppenkast — en niemand schame
Zich deze pret. Ze is niet van Sampimon.
De taal is er geknuscht, zoodat een dame
Haar veilig zonder blozen hooren kon.
Ja, meisjes zelfs van achttien jaar, — versta me
Ik bid u wel, want 'k hoor uit goede bron,
Dat Hoort tout-pur, (wat voor haar jeugd verkeerd is)
Hier, als op 't Leidsche plein — gestreng geweerd is.

XXV.

't Is u te flauw dan — zegt ge, wat meer kleuren
Behaagt me. O! zie door deez' gekleurde glazen!
"Wat massa's daar beneén!" — neen! maar de beurs
Zou om haar volte u dan nog meer verbazen,
Of wel de Rechtbank, als de Procureurs
Conclusie's nemen of op uitzetel azen;
De Procureurs, voorheen bij 't stuk benoemd —
En thans.... een teelt, ten hongerdood gedoemd.

XXVI.

Bedenk vooral, voor — dat ge omlaag wilt keeren,
Dat gij nog eventjes den beer bekeekt,
Die ergens rondwaart in de bovensfeeren
En de' ezel Bileams nastrevend — spreekt.
Mevrouwetje! 'k hoor, dat hij van uw verteren
(Wat hem in 't leven riep), 't geheim verbreekt.
Uw naaisters onbetaald?... in Februari!
Mijn verontwaardiging stijgt boven pari!

XXVII.

Zoo is er dan van alles hier besteld,
Wat maar genoeg aan een mensch kan geven;
Hier wordt u, wensch g'et, à contant voospeld
Het lot, dat u de schikgodinnen weven;
En daar bewijst gij, voor heel weinig geld,
Hoever gij in het hakken zijt bedreven,
Op koek, wel te verstaan, niet — zooals vaak,
Op andrer overtuiging, godsdienst, smaak!

XXVIII.

Och! of men de' afstand die de menschen scheidt,
Niet onbedacht veel grooter nog wou maken
Door hartstocht, die zich uit in haatlijkheid,
En scherpte, die men niet genoeg kan laken. —
Zie, wat de Tram een zegening verspreidt,
(Althans zoo niet de sneeuw haar dienst deed staken)
Omdat langs hare kromme of rechte lijn,
Wij Amsterdammers allen buren zijn!

XXIX.

Het leven worde eens, zij 't na weinig jaren,
Één lange tramway-rit van wieg tot graf!
Reeds stond het vijftal hechte steunpilaren
Der Tramway-Maatschappij, zijn krachten af
Aan de Vereeniging,¹ die zorg en vlijt wil paren,
Opdat ze een waardige uitvaart ons verschaf!
Och! wierd ook Volewijk in 't net verbonden,
Opdat per tram we in 't leven komen konden!

XXX.

Maar wat heeft dit te maken met het feest,
Dat ons op 't rijk programma werd beschreven?
Gij hebt gelijk, 'k ben lang van stof geweest,
'k Heb uw geduld een zware proef gegeven.
Geduld is anders eene zaak, die 't meest
Te pas komt in het Vaderlandsche leven.
Waar blijft, ik noem één voorbeeld slechts uit veel,
Van "Levr's Ideëele" 't Tweede Deel?

XXXI.

En kon de erin'ring overbodig heeten
Dat, van wat ons verdeelt, en wat ons bindt,
Het laatste alleen herdacht, het eerste dient vergeten?
Nu gij weldra u op een feest bevindt,
Waar Liefde en Eendracht, beide zijne peten,
U zullen tooien met de keten,
Hem toegedacht, die zijne broedren mint!

Maar 'k zie 't, — de drang naar zulk een feest verteert u!
Één woord nog slechts: geeft veel en amuseert u!

¹ De Naamlooze Vennootschap "Begravenis-Vereeniging te Amsterdam."

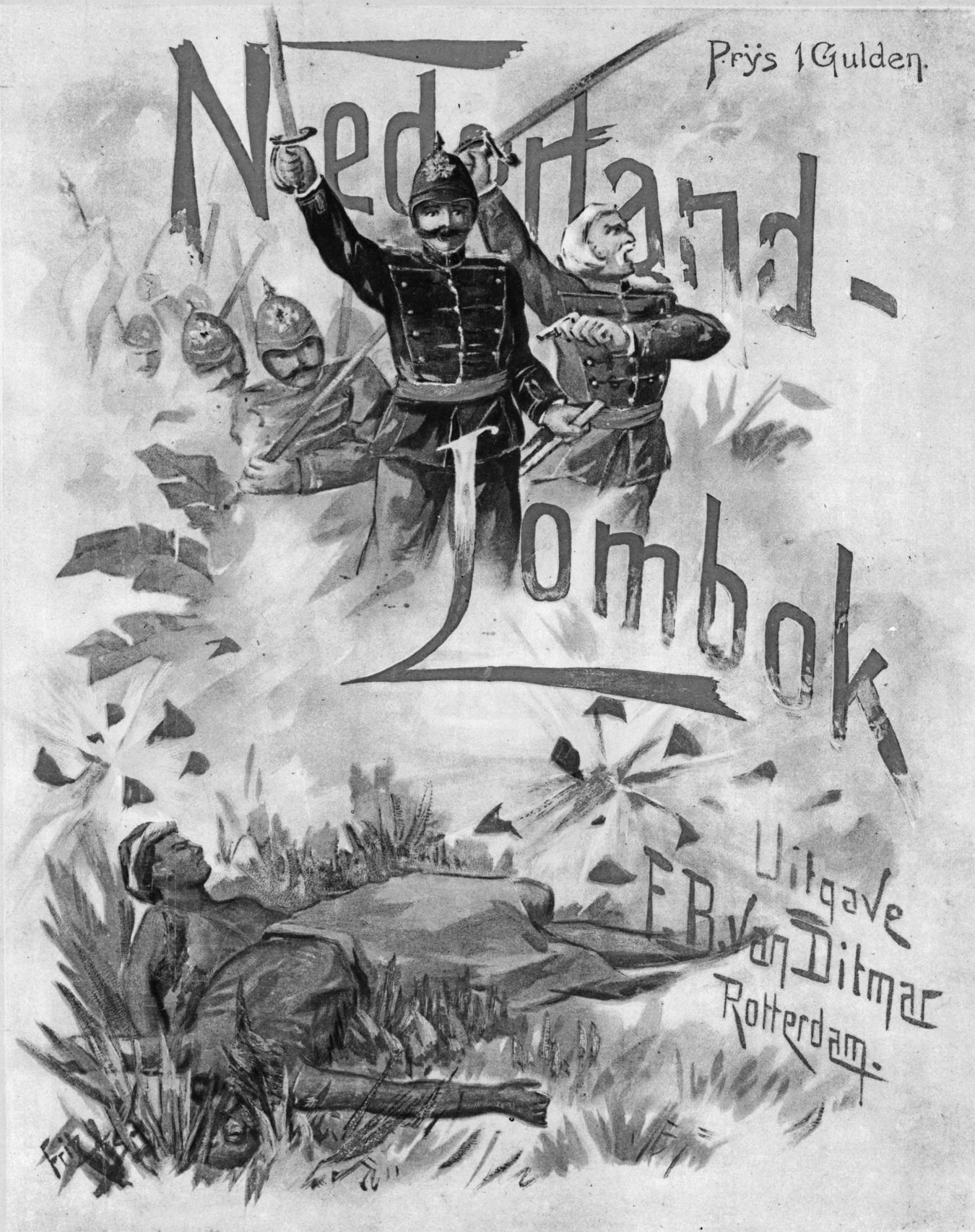
1894 d

Pris 1 Gulden.

Nederlandsch-Indië

Handboek

Uitgave
F. B. van Ditmar
Rotterdam.

Drukkerij Elsevier.

Aan het Nederlandsche Volk.

Uitgenoodigd zijnde door den Uitgever van het prachtig geïllustreerd werk Nederland—Lombok, om die schone Uitgave met een voorrede in te leiden, heb ik aanvankelijk gearzeld aan dat vereerend verzoek te voldoen, bewust als ik ben van mijn getrek aan welsprekendheid.

Bij nader inzien evenwel, en tot mijn groot leedwezen ontwaard hebbend, dat de openbare brief „De Nationale Ramp“ onlangs uitgegeven, aanleiding gaf bij sommigen, als of het mij te doen ware geweest, op den vorigen Gouverneur-Generaal een blaam te werpen — een man, wien ik de meeste hoogachting toedraag, heb ik het aanbod van den Heer F. B. van DIRMAR aanvaard, ten einde in deze regelen daar tegen op te kunnen komen. Ik verklaar, dat, bij het lezen van de verschrikkelijke telegrafische mare dat de eer van Nederlands vlag op gruwelijke wijze in Indië geschonden was geworden, ik alleen *het beginsel* wilde afkeuren, dat er Gouverneur-Generaals soms optreden, in die hoogsbelangrijke betrekking, zonder eenige kennis of ondervinding te hebben opgedaan in Indië, ten opzichte van den geest en de zeden der verschillende Indische Volken van onzen O.Ind. Archipel. De politieke fout welke door zoodanig optreden daardoor kan begaan worden, is dan ook meer te wijten aan de Regeering in Nederland, dan aan den persoon die als s' Konings vertegenwoordiger alles doet wat Z-Excellentie *menst* te zijn in 's Lands belang. De verantwoordiging en het diep verdriet dat mij bezielde op het vernemen van dat eerste telegram uit Lombok, heeft toen mijn stijl onduidelijk of onvoorzichtig doen zijn, en wilde ik slechts waarschuwen tegen het genoemde zoo gevaarlijk *beginsel*.

Landgenooten! In Lombok liggen nu honderde dapperen mannen begraven, gesneuveld bij een overmachtige overvalling of overrompeling, van ettelijke duizende gewapende vijanden.

De eer onzer zoo dierbare vlag heeft hierdoor een duchtige klap gekregen — en is het onze plicht op allerlei wijzen, mede te werken om de Regeering in staat te stellen haar plicht te doen.

- 1°. Om vrijwilligers te doen dienst nemen voor langeren of korteren tijd, bij het Indisch Leger — en hen met spoed naar Batavia te doen vertrekken.
- 2°. Om alle particuliere Vereenigingen die reeds ingesteld zijn — om de achtergelaten betrekkingen der gesneuvelden of verminkten te ondersteunen, te doen bekend maken — hoe te handelen met de ingekomen gelden.

De herstelling der beleedigde eer onzer natie is bepaald een gewichtige Staatszaak, waarin geen Regeering zich noch kan, noch mag onttrekken.

Alle officieren, soldaten, matrozen enz. — moeten, zich verbindende op Lombok den vijand te ontmoet te treden — het bewustzijn bezitten, dat de Staat voor hunne verlaten betrekkingen behoorlijk zorgen zal, dan kunnen wij binnen betrekkelijk korten tijd zeer stellig een schitterende overwinning op den vijand behalen, en hem gevoelig straffen voor het niet nakomen der met hem door den Staat der Nederlanden gesloten tractaten, mits daarbij vooraf plichtig de hulp en de zegen van den Almachtigen en Rechtvaardigen God, Schepper van het Heelal, worde ingeroepen, zoovel hier, als in Indië.

Aan U allen Landgenooten, die op de eer van Nederland prijs stellen en een hart hebben, dat warm klopt, voor dappere mede-landgenooten, waarvan de dierbaarste betrekkingen in diepen rouw en wellicht in nood verkeeren, als ook voor hen, die op nieuw tegen den brutalen vijand zullen oprukken, tot het behalen der overwinning waartoe zij hun leven, hun geheel bestaan dus, willen veil hebben.

Aan U allen Landgenooten, zij het vergund de bede te richten: Help den Staat van Nederland, om al de dapperen gerust te stellen, onttrent het eventueel noodzakelijke zorgen voor hunne achtergelaten betrekkingen en laat ons aaneén sluiten, voor dat eenige doel geld bijeen te zamelen.

Ook zou er uit die gelden, gevoegd bij een jaarlijks subsidie van den Staat, een *vast fonds* moeten ingesteld worden, om alle militairen, die reeds sedert jaren het Indisch Leger op wettige wijze hebben moeten verlaten, jaarlijks met hunne gezinnen in Nederland, te ondersteunen.

Maar *volstrekt niet* voor het oprichten of doen vervaardigen van een monument of naald, hiervoor kan immers later gedacht worden. Want men wete het wel, dat op dit oogenblik reeds bijna *twintig jaar* het steenen of marmeren materieel voor het monument van de dapperen op Atjeh, nog te Batavia onuitgepakt wordt bewaard!! Vergis ik mij niet, heeft dit f 30,000 gekost.

Moge dit geïllustreerd Werk van den Uitgever F. B. DIRMAR te Rotterdam „Nederland Lombok“ ten voordeele van de nagelaten betrekkingen enz. enz. door velen worden gelezen, en vele particuliere Vereenigingen van hetzelfde edele doel, zich bij deze onderneming aansluiten en *last not least* is het te wenschen dat deze *nationale* ramp van Lombok leiden zal, tot voortdurende achterstelling van het partij-belang bij het Landsbelang, door de Leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Die Tweede Kamer mag niet langer na eerstvolgende verkiezingen, grootendeels uit geleerde soms zeer bekwame *meesters in de rechten* bestaan. Neen, er behooren minstens 50 Leden zitting te hebben, die hetzij *te land* hetzij *ter see*, hetzij in civiele betrekkingen in Indië, als militaire of als civiele ambtenaren, hun sporen hebben verdiend, en goed bekend zijn met den Oost-Indischen Archipel en daarvan de belangen en de zeden der verschillende volken kennen.

Want waarlijk voor 't behoud onzer Koloniën en dus ook later voor 't behoud van Neerland's eer en *onafhankelijkheid*, is dit een gebiedende *onafwijsbare noodzakelijkheid*.

Wanneer voor geheel Europa de eer van onze vlag en dus van geheel Nederland en zijne Koloniën, zal zijn hersteld geworden, dan zal deze Regeering naar ik hoop, en vurig verlang, *Zons* dragen, dat welverdiende militaire eerbelooningen, onzen dapperen als *officier*, *matroos* of *soldaat* niet worden onthouden, een zeer belangrijke zaak, waarvoor in andere landen o. a. *Rusland* en *Oostenrijk* en andere, een kapittel moet cordeelen, dat bij ons hoewel *door de wet* voor-
geschreven helaas niet is mogen ingesteld worden!

Ik heb gezegd.

's HAGE, 17 Sept. 1894.

de O. van troek

Opdracht aan mijne Landgenooten.

Met diepe ontroering en bitteren weemoed werd alom in den lande de ontzettende gebeurtenis vernomen, die in den nacht van 25 op 26 Augustus op het eiland **Lombok** plaats had. Met innig leedgevoel vernam heel het Nederlandsche Volk de geschiedenis van dien huiveringwekkenden nacht, die zoovele bloedige offers kwam eischen, die zoovele huisgezinnen in rouw — in droeve rouwe — heeft gedompeld.

Een overval, een laf verraad was het, dat dit heldenbloed deed vloeien, eene moorddadige slachtering, zonder wederge in de geschiedenis van ons Insulinde!

't Was stil in 't bivak — nachtelijk duister!

Slechts hier en daar flonkerde een ster aan het uitspanel als wilde zij de kranige Lombok-Expeditie begluren, die gekomen was om Balier en Sasak met elkander te verzoenen.

't Was als lachte zij ze toe, die vredebrengende mannen, als sprak zij ze moed in, die dappere strijders.

Maar — wie had durven vermoeden, dat in dienzelfden nacht de sluwe Balinees gereed lag zijn moordplan te volvoeren, zijn schurkenstreek te plegen. De snoode toelig gelukte en verre van hun vaderland, verre van hunne dierbare betrekkingen, vielen vele officieren en minderen van het dapper Indisch Leger.

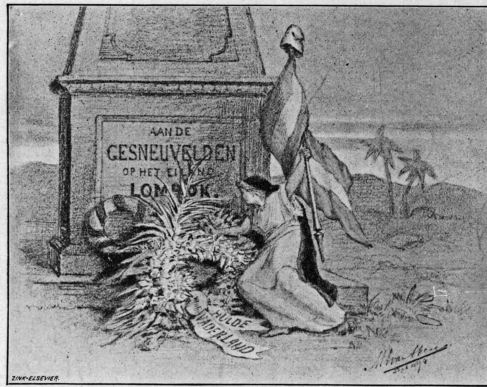
Zij bleven achter, de familiën, treurend zonder groeve en schreiend zonder kransen, weemoedig denkend aan hun' geliefde dooden! Wie zou thans voor hen zorgen, wie hunne tranen drogen? „Wij, wij, wij!” dat was de kreet die van heinde en verre weerklonk, dat was het antwoord, dat Néerland hun gaf, waarmede het troostte, waarmede het bemoedigde.

Het mag dan ook geene verwondering baren, dat toen ondergeteekende bij het vernemen der treurige tijding, het plan op touw zette, om een Gedenkboek ten voordeele der nagelaten betrekkingen, uitgegeven, hem van alle zijden betuigingen van sympathie gewerden.

Met evenveel instemming werd de oprichting van een Comité met gelijk doel begroet en met vreugde in den lande kennis genomen van de aanzienlijke gift, door H.H. M.M. de Koninginnen aan dat fonds geschonken.

Dit voorbeeld deed volgen en van alle plaatsen stroomden de giften toe; geheel Nederland betreunde het drama in Lombok afgespeeld. De bladzijden van dit boek, ook zij spreken van innig medelijden met de, in de kracht van hun leven gesneuvelden; zij zijn de waarachtige uiting van sympathie en deelneming.

Aan den ondergeteekende is het, nu zijn taak vervuld is, 'en ook hij iets heeft mogen doen tot stijving van het Nationaal Fonds, in de eerste plaats eene aangename plicht zijn eerbiedigen dank te brengen aan **H. M. de Koningin-Regentes**, voor de hooge medewerking, die Zij aan het Gedenkblad heeft willen verleenen. Daarna een woord van dank aan den **Vice-Admiraal Jhr. DE CASEM-BROOT**, die welwillend de voorrede schreef, en vervolgens aan **Hunne Excellenties, de Ministers en Gezanten**, aan de **Militaire en Civiele Autoriteiten**, alsmede aan de **Nederlandsche Letterkundigen, Schilders en Toonkunstenaars**, die bijdragen zonden en wier namen aan het slot van dit werk zijn vermeld. Voor de groote zorg aan de typografische uitvoering besteed mijn dank aan den Heer **H. M. C. HOLDERT** (drukkerij „Elsevier”), zoomede aan den Heer **FRITS W. SCHÖTTELNDREIER**, die de teekening voor het omslag ontwierp.

Zeer gaarne zouden ook de portretten der gesneuvelden in het Gedenkboek zijn opgenomen, doch eene volledige collectie — als die te verkrijgen was — zou te veel plaatsruimte innemen en het is daarom, dat slechts aan den beeltenis van den bevelhebber, den Generaal van **HAM** eene plaats is kunnen verleend worden.

Ten slotte nog de mededeeling, dat ondergeteekende op verzoek van hooggeachte zijden het werk, dat als „**Holland-Lombok**” is aangekondigd, de wereld inzendt onder den titel van „**Nederland-Lombok**.” Algemeen was men van oordeel, dat dit werk, dat mag aangemerkt worden als de uiting van heel een volk, een naam moest dragen, daarmede ten volle in overeenstemming.

Moge het werk steeds eene herinnering zijn aan de dapperen, die in Lombok vielen, en den heldendood stierven voor ons rijke Insulinde — „dien gordel van Smaragd, zich kronkelde om den evenaar!”

ROTTERDAM, 30 October, 1894.

J. B. van Dittmar.

Gunna

*Eene dankbare hulde aan
de gevallen in den strijd
voor het Vaderland*

September 1894

*Gelukkig het volk, dat
ook bij tegenwoord, jich
jijn roeping binnin blijft
en mit een eigen beklom
gant truijfelin.*

s Gunna 01 Sept. 1894

Mönn

MINISTER VAN BUITENLANDSCHE ZAKEN

*Wet de vereinigung van
moort en recht wort
de orde geboren, sende
velte geen beinharding
denkbaar is Tegenover
duingelansy en onrecht
past geen onthouding
s van Houten.*

MINISTER VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN.

Kulden aan de angstaanvalligen der
Praven die op het veld van een
gevalten zijn. Zij hebben niet
bevangen gelykt!

Ruyssel

15 Januarij 1894.

Minister van Koloniën

Geen belangstelling in
Litho! - ten huise van overal
Zijn
Voorleggen des velds
Litho-gebruik
Belangstelling heeft het
nuut veld
Men is blij te weten
van een nuut veld
Van een nuut veld
Litho-gebruik

Oprijnend

Minister van Financiën

De militair doet met liefde en
geachtzinnig zijn plucht jegens Koning en
Vaderland, maar ook moet de gedachten
zijn plucht bereyden veldvrienden
die, macht hem niet veldvrienden, veld
en veld van een nuut veld en veld
Litho-gebruik veldvrienden, al thans op
vrienden veldvrienden te zijn

Minister van Marine

Van den Kijk

aan wie de schuld?
Is er een schuldige?
Zoo wordt gezegd.
Eene schuldige rij, bekend: die van
het Medalscheldende volk aan te
veldvrienden en veldvrienden.

Vanderhaeg

Minister van Justitie

De zorg om de zedelijke en stoffelijke
belangen van de soldaat pleunt het al
vrienden veldvrienden van het officier.

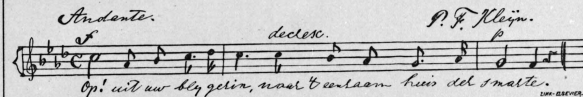
Prinsel

Minister van Oorlog

De uitvoering van vele
grote bouwverken, die in
deze eeren zijn tot stand-
gekomen, is mogelijk geworden
door de ontwikkeling der
ijzer- en staalindustrie.
Wie zal bepalen welke rol
in een volgende eeren het
aluminium zal spelen,
welk metaal aan voortref-
felijke eigenschappen grote
lichtheid maakt.

Vanderflegh

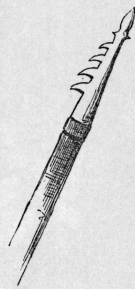
Minister van Waterstaat

Geef voort den maed veldvriend
Litho of 't voor tegenloopt
Zo best gedaan in 't veld
Veldvrienden maed maed veldvriend

Van der veldvriend

17 September 1894.

Den Treck Leusden!

Ik betuig van heeler harte mijne instemming met uw
denkbeeld om huide te brengen aan de wakkere strijders die
ver van hun vaderland het slachtoffer werden van de trouwe-
loosheid hunner vijanden. Het vaderland houde hunne nage-
dachtenis in eere.

Wt de Beaufort

Nederland is een kleine Europeasche en een groote
koloniale mogendheid; onze legervorming en legerinrichting
moet met beide feiten rekening houden.

Slyffhand

Aan onze militairen op Lombok.

Wij walgen van 't verraad,
Wij lijden door uw rouw,
Wij kennen uwen moed,
Wij reek'nen op uw trouw.

E. L. van der veldvriend

Op Holland - Lombok past het
woord van GOETHE, eenigszins
gewijzigd:

„Unreine Lebensverhältnisse
soll man keinem Volke wün-
schen; sie sind aber für das
Volk, dass zufällig hinein gerät,
Prüfsteine des Charakters und
des Entschiedenens, was es
vermag.“

(Sprüche in Prosa.)

D. C. Nijhoff

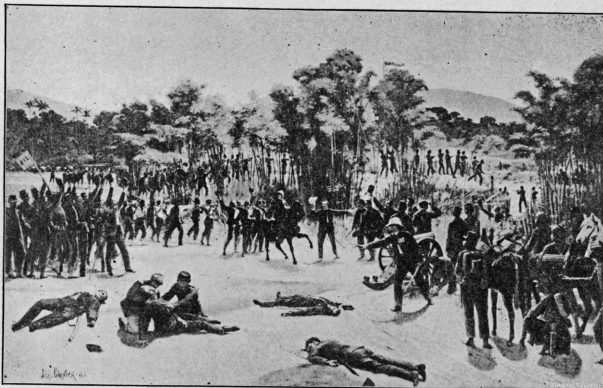
De geschiedenis van Indië.

Een mooi kerkhof; het plaatsje rijk aan afwisseling heesters en bloemen; net begint de paden. — Hier blauw zerken met namen en opschriften, die slechts even worden opgemerkt en nog sneller vergeeten; wat verder honderden paaltjes, angstvallig in rijen en vakken, de nummers verweerd en nauwelijks meer te ontcijferen.

Wie vraagt er, wat er werd geleden en gestreden, door hen die hier ter ruste gingen? — De groote menigte komt alleen om de monumenten aan te gapen!

AMSTERDAM, 11 September 1894.

F. A. Buis

SLAG BIJ SAMALANGAN NAAR EEN SCHILDERIJ VAN GARNIER.

Holland-Lombok.

Wat noopt toch Nederland, den naam zich op te dringen.
Van klein te zijn in omvang, aantal, macht?
Zoo ge in 't Europeesch koor verhoerd heb 't mee te zingen,
Is 't wils, gering te denken van uw kracht?

Bereef toch, dat gij groot zijt, sints ge in wijde kringen
Mijloenen zielen tot uw schepter bracht;
Kliefgeestig wordt uw volk, als 't weig'ren zou te zingen
Daar d'eerrijp, door God u toegelacht.

Hij, die uw schoondren eeuwen lang de zwaarste lasten
Deed toezien, weet voorzeker wat Hij doet;
Die u de taak gaf, schonk de krachten die u pasten!

Zoo offer aan uw reeping goed en bloed,
Dat Invalide als met de handen zwaag tasten,
Hoe 't kleine groot wordt door geloof en moed.

Lombok-Atjeh.

Kwam zoete sluurring, Neerland! op uw oogen dalen,
Waartoe uw volk zich al te gaarne schikt,
Op eens deed Lombok 't vuur weer uit uw oogen stralen;
Reus heeft het uit den slaap u opgeschrikt.

Wat Lambok u ontam, zal 't doodst u bedalen,
Mits uw geloof in ontrouw niet verstatit.

Maar laat voor Lomboks rampen Atjeh niet verdwijnen,
Waar jaren lang uw bloed reeds heeft gevlooid,
Waar heldenkracht en moed vaak roemloos verkwijsen,
Gedenk het bloed, dat Atjeh heeft besproeid!

Gedenk die broeders ook in hun gekroete pijnen:
Groot is het volk, dat lippen niet vernooit.
ZITTEN, 11 Sept. 1894.

H. F. Frensen

Uit: „Le Livre d'Or de la Comtesse Diane.”

Que-disent les tombes?
Patience.

Que pensez-vous de la vengeance?
Elle satisfait sans consoler.

Quand faut-il mettre bas les armes?
Quand on a vaincu.

L'annonce M.B.

Monsieur,

C'est de tout coeur que
je m'ajoute a votre
oeuvre pour la quelle
je éprouve une vive
sympathie

Les braves soldats
qui, a Lombok ont
vertueusement combattu
pour la patrie et pour
en même temps pour
la cause de la civilisation

Bon d'anné

J. van Kan

Kallin's Krijgskreet.

(Fragment eener Elegie van ± 700 voor Christus.)

Tot hoe lang zit ge neer? Wen vat ge toch eens moed.
O mannen? Scham, ge U niet voor hen die om U woen?
De handen in den schoot, want gij dat in het land,
De zoete vrede woont — doch krijg woont in de velden.
De vijand roeft den oogst, zijn zwaard is rood van bloed:
Staat op en laat niet een van U meer achterblijven!
Werpt stervend nog voor 't laatste wapenspies uit!
Vereend toch en schoon is 't voor den man, te strijden
Voor vaderland en kind en wettige echtgenoot!
Ge vreesd den dood? De dood zal wijs niet eerder komen,
Voordat der Moeder 't hand den draad heeft afgehaald!
Recht op den vijand in, de speer omhoog geheven
En 't moedig hart gedrukt vast tegen 't ronde schild!
Den dood 't ontkomen — was nog nooit een man beehoren,
Al sproot zijn stam zelfs uit ontferfijk voorgelicht!
Ontvlucht ge 't krüggevoel en 't schril gesie der achieten,
Den dood ontvlucht ge niet — hij vindt U in uw huis!
Den lafard zal zijn volk nooit eeren, noch oot misen:
Den held eert klein en groot, als hem het doodlot treft.
Het ganache volk beweent dien strijder bij zijn sterven,
Die levend stond in eere, gelijk een halve God.
Op hem houdt, als een burg, zijn volk het oog geslagen,
Hij doet allen zooveel als vele mannen naam.

(Uit het Grieksch.)
ROTTERDAM, 8 Sept. 1894.

' Schrikgodin.

J. van Kan

TEKENING VAN CH. ROCHUSSEN. „IN 't PANOPTICUM”.

25 Augustus.

Hier — het licht danst in 't woud, waar het eikenloof geurt,
Hier — de leeuwrik zingt stijgend zijn lied,
En de zee straalt en glanst, zij, de dreigende vaak,
Jubelt mee 's zomers juichkreet: „geniet!”

Daar — door 's vijands verraad, door den sluipmoord geveld,
Daar — gemarteld in nameloos wee,
Liggen zij, jong en fier, nog met 't zwaard in 'de vuist,
In den lande van over de zee.

En de jubelkreet sterft, waar die treurmar weerklinkt,
Holland's hart ruilt zijn vreugde voor rouw;
't Brengt met droevig ontzag zijn eerbiedigen groet
Aan wie stierven den lande getrouw!

LEIDEN.

Johannes W. Wollent

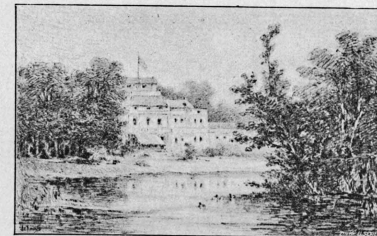

TEKENING VAN J. G. VOGEL.

Nil volentibus arduum
is de spreuk van mijn
vader en is ook toepasselijk
op de jonge jeugdigen door
de hangende en vreesde
van de ongelukkige betittingen
der gemeenschap op Lombok.

J. P. van der Meer

EIGENHANDIG SCHRIJVEN VAN H. M.'S GEZANT TE WEENEN.

FALEIS SOESTDIJK (PARKZIJDE)
TEKENING VAN JUR. DE RANITZ.

Wraak baart weerwraak zonder eind, het heilloze bedrijf
zich den Staat voor als een boven alle zwakheden en hartstochten
van de menschelijke natuur verheven wezen, de hooge en krachtige
uitdrukking van het Recht en de billijkheid, die daarenboven in alle
zaken handelen en beslissen zou overeenkomstig de inzichten van
den droomer zelf.

GENÈVE, 11 Sept. 1894.

J. van Kan

De voorstanders van verstrekkende Staatsbemoeiing stellen
zich den Staat voor als een boven alle zwakheden en hartstochten
van de menschelijke natuur verheven wezen, de hooge en krachtige
uitdrukking van het Recht en de billijkheid, die daarenboven in alle
zaken handelen en beslissen zou overeenkomstig de inzichten van
den droomer zelf.

In de practijk echter is de Staat... een heer, die achter de
schrijftafel zit, met veel of weinig boekengelerendheid, en die wetten
maakt en voorschrijven uitvaardigt betrekkelijk onderwerpen, die
hij in 't geheel niet, of onvolledig en eenzijdig kent.

Den Haag, Sept. 1894.

H. A. A. van der Meer

Moed en trouw zijn de hoogst eerbiedwaardige, maar Goddank! gewone eigenschappen van den Nederlandschen krijgsman; hoeden af, als beleid er bij komt, want dan hebben we de volle deugd van den oorlogsheld, die beloofd wordt met de schoonste orde, welke de borst van een man versieren kan, met de eenige orde, die nooit verleend wordt, of zij is inderdaad verdiend, de Militaire Willemsorde. Beleid weet listen te verjelen en valstricken te vermijden, ook al zijn zij nog zoo zorgvuldig bedekt; beleid houdt rekening met deugden en gebreken van den vijand en trekt van beiden partij ten einde het doel van den oorlog, duurzamen vrede, naderbij te komen; beleid offert het leven van manschappen op, als het noodig, maar spaart en redt het door voorzichtigheid, zoo het mogelijk is; beleid slaat de lessen der historie niet in den wind, maar vernijdt de fouten, welke reeds vroeger werden begaan. Daar beleid binnen zekere grenzen moet worden aangeleerd, zou het misschien overweging verdienen de uitrusting van een soldaat, die in den oorlog wordt gezonden, niet als volledig te beschouwen, zoolang hij niet ten dege bekend is met de geschiedenis van vroegere expedities tegen den zedlen of en dergelyken vijand.

*Op trawer men lydt; met trawer men tranen droogt;
Help trawer gij, want mek wagh gij heb en moogt;
Het bark gekweten; want aver tof beoogt!*

Sept. 1894

Wilhelmus

DE WIEG.

Hij had haar van liefde gesproken en zij had zijn woorden geloofd.

Haar ouders hadden gewaarschuwd, dat hij een slecht mensch was; hen had ze niet geloofd.

En toch hadden zij gelijk.

Weldra verscheen een kindje en hemelsch gelukkig vleiende moeder het in de ijzeren wieg, het mollige nestje met mat-blauw zijden kussens en etherisch kanten gordijnen, een geschenk der ouders.

Maar het kind van den slechtaard was te tener, te zwak. Een engel daalde neer en voerde het omhoog.

En de moeder kermde: Neem ook mij! Doch de engel wees haar af.

Armoede grinsde hun tegen en veel moesten zij offeren. De ouders waren gestorven.

Een ander kindje kwam de moeder troosten, die haar zorgen verdubbelde en niet week van de wieg, het mooie geschenk uit gouden dagen. Maar weer daalde de engel en verloorste het zwakke wicht uit zijn hiden. En weer wees hij de moeder af, die volgen wilde.

De ellende steeg. Woest greep de slechtaard naar de wieg om het onnutte voorwerp te verkoopen, maar als een leeuw verdedigde zij het nestje, waarin haar lievelingen hun kort leventie geleefd hadden.

Dronks-vaggelend sloeg de man neer op een ijzeren spijl en een donkerroode stroom kleurde den ruw houten vloer. Bewusteloos zakte de vrouw naast het lijk ineen.

Toen daalde de engel neer en voerde de bewusteloze vrouw naar Zijn huis.

Zicht gewekt opende zij de oogen en was verblind door de pracht. Hartstochtelijk omhelsde ze en kuste ze haar lievelingen.

Toen wierp zij zich voor Zijn troon, deed ook de kinderen hun handjes vouwen en smeekte genade voor den man, dien ze had liefgeld.

En haar gebed werd verhoord.

Jean Valjean

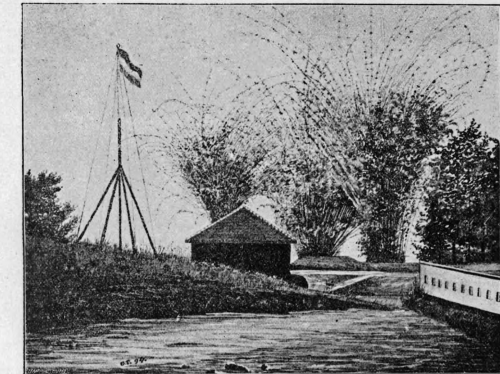
Van der Wyck

Hierin is het met de natie als met het indi- vidu; niet de ramp zelve verzwakt, verandert; de wieg, waarop de ramp gedragen wordt, geeft den doorslag. Zoo is nemende, de overwinnaar de verliezende partij.

DEN HAAG, 9 Sept. 1894.

G. J. Zooy

Out-Nederland, ten stridde! Het zwaard uit de schede Voor de eer van uw vlag, op de zeeën ontloosd. Geroepen 't verand, dat de valseheid is smeedd. En roemrijk de zeg, al begonnen, voltooid! Maar keeren in 's vaderlands juichende reede Uw dapperen weder, met lauweren gekooid. Dan 't wapen geruid voor 't sluitak van vrede; 'Voor ad'k milien zegen roosden u gevrooid! Want machtiger dan door gewapende scharen Beheerscht door de liefde gij 't hart der barbaren. De priester des vredes wint meer dan de held. Met vreugd, niet met vrees begroete op de baten De kleuring uw vlag en wie onder haar varen. De vroomheid vervult, als van ouds, het gewist.

BATTERIJ VAN OUDS GENAAMD HET WATERKASTEEL TE BATAVIA.

TEEKENING VAN P. A. SCHIPPERUS.

Requiescant in Pace.

Gij bleef op 't veld van eere, ver van uw Vaderland, Met roem zijt gij gevallen den degen in de hand, Vermetel dapper strijdend voor Neerlands vlag en eer, Vielt gij in 't krijgsgestommel op Lomboks velden neer.

God geve in 't eeuwig leven uw ziele zalige rust, Al hebben niet uw dierben u goeden nacht gekust.

Bij al den roem des krijgers, bij alle erbetoon, Ach God, hoe zwaar valt het klagen, zoo zonder krans en graf; Voor hen die achterbleven, zoo verre van U af! Kampen, 8 September 1894.

J. Stanninga

TEEKENING VAN PATRICK KROON.

Een beroep op het Nederlandsche Volk.

Het bericht van het drama op Lombok afgespeeld, heeft een ieder pijnlijk getroffen; heilige geesdrift beziet thans den krijgsman hier te lande om den dood van zijn wapenbroeders ginds te wreken; het van ouds medelijdelijke Nederland is bereid zijn penningske te offeren tot verlichting van het wreede lot der door de Lomboksche helden nagelaten betrekkingen.

Dank, hartelijk dank daarvoor! Doch deze wedadigheid schenkt slechts... een aalmoes waar een Kapitaal benooid is.

Het volk van Nederland geeft waar het een eerschuld moest aftoefn.

Een gunst wordt verleend waar eigenlijk een recht behoorde erkend te worden.

Het belang van het moederland toch houdt het nauwste verband met het rustig bezit 'van dien gordel van smaragd, om den evenaar geslingerd.'

Daar nu dat moederland zijn dapper Nederlandsch-Indisch leger zendt om dat kostbare kleinoed te verdedigen, daar eere het de nagedachtenis der mannen, die hun leven op het slagveld lieten door op aftoende wijze zich het lot der nagelaten betrekkingen aan te trekken.

Laten wij bekennen dat de financiële hulp thans van Staatswege verleend aan de weduwen en weezen van Indische militairen niet geveerdig is aan hetgeen zij in den echtgenoot en vader verloren hebben, vandaar dat de liefdadigheid aanvult, wat de schatkist te weinig geeft.

Moge het Nederlandsche Volk krachtig den wensch uiten, dat daarin verandering kome!

Stuyfmeijer

TEEKENING VAN G. B. HOOYER.

„Ieder vogeltje zingt, zoo als het gekekt is“. Dit zal men wellicht ook van mij zeggen, nu ik in „Holland-Lombok“ een woordje schrijf over verzekering of daarmede in verband staande.

Ik wensch hier een lans te breken bijzonder voor de onderofficieren en mindere militairen bij het Nederl. Indische leger, die toch zoo dikwerf geroepen worden aan hoogst gevaarlijke expedities in onzen Indischen Archipel deel te nemen en het groot risico belopen gedooft te worden door het moordend lof van den vijand, die zoo veel te geduchter is, omdat hij zich aan de regelen van oorlogs - of volkenrecht niet storende - zoo als weder gebleken is, soms als sluipmoordenaar te werk gaat, maar waardoor de sterftekans voor de militairen bij ons Ned. Indische leger juist te grooter is.

Nu bestaat er wel een weduwen- en weezenfonds voor de officieren bij het Ned. Indisch leger, maar niet en ook niets van dien aard voor de onderofficieren en minderen bij dat leger. Men zal moeten erkennen dat zij in zoo ver mis de eeld zijn.

Het is waar, ik weet 't, zoo die onderofficieren en minderen sneuvelen, bekomen hunne weduwen en kinderen van regeringswege een toelage. Opvolgende Ministers van kolonien zijn daarmede niet ten achter gebleven. Toch acht ik dit niet voldoende. Ik zou voor die militair wat meer dan toelage, doch altijd *by wijze van gratificatie verlangen*. Laat men ook voor hen een weduwen- en weezenfonds op goed wetenschap-pelijk grondslag gevestigd, oprichten en daartoe een gedeelte der gelden bestemmen, die, dank zij de offervaardigheid mijner landgenooten, voor hen die aan de Lomboksche expedite deel nemen, zoo mildelijk toevloeden. Ik bedoel eene bijdrage in eens die waarschijnlijk niet zeer groot zal behoeven te zijn omdat wellicht nog niet 1% der onderofficieren en minderen bij het Nederlandsch Indisch leger gehuwd zijn.

En ook om het beginsel van „zelf-hulp“ bij de hierbij betrokkenen tot zijn recht te doen komen, zou het *wellicht* - ik leg den kleintout op het woord *wellicht* - overweging verdienen, die onderofficieren en minderen eene kleine jaarlijksche bijdrage voor het door mij gewenschte fonds te doen betalen.

Dix HAAG, 10 Sept. 1894.

M. Hennig van Renswale

KLEINE KATJES HEBBEN OOREN!

Vele ouders, die nog al nauwlettend zijn bij hetgeen zij hun kind te zien geven, zijn minder kieskeurig bij hun spreken in zijne tegenwoordigheid. Het kleine oortje vangt wel eens iets op, dat jarenlang in de kinderziel weerklinkt.

Werd al wat we met en bij het kind spreken in den fonograaf vastgelegd, hij zou ons later menigmaal doen blozen, en op zaad en oorzaak wijzen, waar wij slechts vrucht en gevolg waarnemen.

Utrecht, 9 Sept. 1894.

A. J. Nijland

Schoolpauzer.

AAN HET SONNET.

Bezielde Sonnet, herinnert Ge u de dagen,
Toen Dante uw stem aan d' Arno klinken deed?
En toen Petrarch van liefde's last en leed
In nachtgeal-geklank u liet gewagen?
Wel had Ge sedert bitter stof tot klagen,
Als U de moede hulde in 't leugeneed,
Als de Onmacht U verminkte, fel en vreed,
Of de Onzin woude op woude U had geslagen,
Toch leeft Ge nog! - In uw geboorteland
Viert Ge uw bestaan bij eenen! Gij houdt stand,
Trots smaad en gril, verjuggidigt telkenmale.
Nog blijft Gij liedebede en hymne en zucht
Der bange ziel, die snakt naar reiner lucht;
Nog leeft Gij voort, Sonnet!

AVE IMMORTALE!

(Naar het Italiaansch van Adolfo Borgognoni).

A. E. Blok

TEKENING VAN W. C. NAKKEN.

Nationaal en Populair.

Het beste, dat in een volk leeft... of sluimert, is van dat volk het *Nationale*. Daarom kan men wel spreken van volkszonden, maar nationale zonden zijn er niet.

Wie nu medewerkt aan het populair maken van dat nationale behoort tot de beste burgers.

Onder hen staan de zangers misschien bovenaan. Zoo weerspanning, zoo trotsch is de mensch, dat hij het goede niet eenvoudig wil vernemen; zal hij er naar luisteren, dan moet men het hem voorzingen.

Ook het voorbeeld werkt. Het nationale wordt opgewekt door den dood der helden en door het leven dergenen, die hunne dagen doorbrengen in eerbiedigen arbeid, aan hunne levensroeping.

In Nederland is veel nationaal, dat nog niet populair — en heel veel populair, dat verre van nationaal is. Maar op de macht der kunst en op het leven der vrouwen is ons vertrouwen. En onze diepe hulde brengen wij, aan wie vielen in den strijd.

AMSTERDAM, 14 September 1894.

D. W. Reuser

Zons-opgang.

Mysterie van de nacht keert zich naar 't West,
En uit de gouden poort van 't Oosten daagt
In majesteit de Zon, der schoonheid God,
Die 't al bevoorschiet lofter schoonheid licht.
Zie hoe de blauwonder ether glinstrend licht,
De donzen wolkenklepelen 't zilveren roel.
Ontrollen op den hemel-oceaan.
En alle goeten van de ontvankte zee
De schimkruit krullen onder 't parelsnet.
Bij eindloos jubelen langs de verre kust
In 't loesd kortsaakbezing van ebe en vloed.
En zie hoe stouf de rotsen staan aan 't strand
Met purperoungen diademen gekroond.
En 't pilboomwoud zich om de leden plooit
Een glanzend frischen mistel van jong loof,
De zonnen over weide en akker heen
Uitvredend tot den verre horizon.
Dus wijkt het vreugdeloos denken uit den geest,
Het schuldloos van de levensniet.
Wien reddte, groote liefde ons hart doorstraalt;
— Een parade bleekt weer in ons gemoed.
Wij zien in hooge schoonheid 't levens doel,
Het menschen in ons ontbeelden waardig,
En ons bestaan als gave Gods gekroond.
Rijk, schoone Zon! en kleurt de wereld schoon;
— Dank, hooge Liefde! en zegen hart en geest.
25 Febr. '94

Ant. de Haas

Chroniek voor later.

De deelneming in den ramp van Lombok op 25 en 26 Augustus 1894 was in Nederland algemeen.

De geheele natie was onder den indruk van het gebeurde en ieder was bereid om zijn offer te brengen tot leniging van dezen ramp, die in de krijgsgeschiedenis van het Nederlandsch Indische Leger zonder voorbeeld is.

Alom vormden zich comités om fondsen te verzamelen tot ondersteuning der nagelaten betrekkingen van onze gevallen braven.

De gaven voor het Roode Kruis vloeiden mild.
De Nederlandsche volksaard verzaakte zich niet.
Moge het nageslacht zich daaraan spiegelen!

Eendragt maakt magt!

BREDA, 8 September 1894.

Redstranlddeubarneselt

Generaal-Majoor van het N. I. Leger b. d.

Gesluierde Vrouwen.

(Uitneming van *Altyra*.)

Zij glijdt mij als een schim voorbij,
Die vrouw met donkre, droevige oogen,
Een droevig heeld van slavernij
Een zelfzucht zonder mededoogen.

Gesluierd, in een wil gewaad,
Als uit het gestensrijk verzeen,
Dwaalt zij steeds eenzaam over straat,
Een diep beklagenswaardig we en.

Zij heeft geen wil, zij kent geen wensch,
Zij blijft slavin geheel haar leven,
En toch is zij een denkend mensch,
Een vrouw, die meer zou kunnen geven.

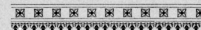
Zij staart mij half verwonderd aan,
Die vrouw door 't noodlot vastgekluiserd,
Ik zie haar langzaam verder gaan,
Terwijl een traan mij nog verdorstert.

*Caroline
Bancet*

Het is jammer, dat ons volk zijne geschiedenis in Indië zelf kent.

Uit betere kennis zouden het zelfbewustzijn en het zelfvertrouwen der natie verjongde kracht putten.

BREDA.
G. Kuyper
te Luit. O. I. L. Lecraar K. M. A.

TE VELDE.

Verraad moort.
Het vergoten bloed kweekt heiden.
Heiden wraken met bloedige wrak.
SOLDATENDKBEELDEN.
Politiek is voor ons erger dan Cholera.
In het woordenboek van den Inlandschen vijand komt het woord „philanthropie“ niet voor. Hij kent de betekenis niet, en legt het daardoor verkeerd uit.
„Humaniteit“ komt tot haar recht, als de vrede eenmaal op hechte grondslagen rust. Ann het Civiel bestuur de taak om de zegeningen der humaniteit te verspreiden.
Niets is eenvoudiger dan de tank van den Officier te veld. in de oogen van den leek.
Oortogkansen zijn kwade kansen!

J. R. Jacobs
Kapitein-Adjutant der Koloniale Reserve.

Ch. Schmitz

Onze strijd tegen barbaarsheid en tirannie.

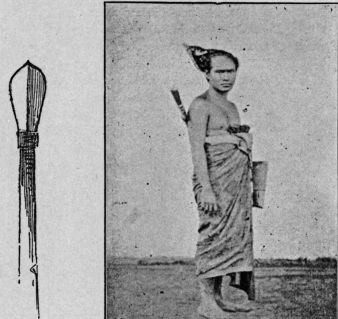
Aan het slot van zijn „Berigt nepens het eiland Bali“, gedagteekend 18 Augustus 1894, uitte de gewezen Commissaris Van den Broek den wensch om eenmaal een gedeelte en in den grond goede natie te verlossen van het knellende juk en de vreedse slavernij, waaronder Balische Vorsten geknik gant.

Aan dezen wensch is in latere jaren gehoor gegeven voor zoover de Noordkust van Bali betreft. De bevolking van Beteieng en van Djembrana heeft onderzonden, hoerzoo bestuur de vooreur verzeert, boven dat der Indische vorsten; zij heeft onze leiding leeren waarderen, en ons gezag vindt daar zijn steunpunt in de tevredenheid en de toegeenigheid der landzaten.

Niet anders voorzeker zal het zijn op Lombok, als de bevolking hier voor goed bevestigd zal zijn van het knellend juk der Balische vorsten, en ons bestuur hunne plaats zal hebben ingenomen, met geen ander doel dan de bevordering van het volkgeuk.

Indië, die offers, die vallen in den strijd voor beschaving en humaniteit, — zij zijn niet te vergeefs gebracht. En wie kan ontkenen dat onze natie, wanneer zij zich aan zoodanigen strijd niet onttrekt, in Indië nog eens schoone en edele roeping te vervullen leeft?

9 Sept. 1894.
E. B. Niekman

Gefallen.

Gefallen — Das Haupt gezeit mit der Heldenkron!
Acht auch ihn hat der Tod, der blinde nicht geschont,
Weder Jugend noch Heilung wird von ihm beacht,
Das tödliche Blut trifft ihn in blutiger Schlacht,
Gefallen — sein Schicksal erfüllt.

Gefallen — besetzt mit der himmlischen Glut,
Die den Krieger geleitet über Leichen und Blut
Ging er vorwärts in den bitteren Kampf,
In den Nebel von Staub und Pulverdampf,
Gefallen — sein Schicksal erfüllt.

Gefallen — die Klaffende Wund' in der Brust,
Die Lippen bleich vom brennenden Durst,
Das sickende Blut, das brechende Aus,
Sendet bitteren Verweis zu den himmlischen Au'n,
Gefallen — sein Schicksal erfüllt.

Gefallen — wenn man gleich mit langsamem Tritt
Ihn wegrägt von dem erhvlenen Beit,
Ja, dann zieh's durch der Kameraden treues Herz,

AMSTERDAM, 12 IX 1894.

J. A. H. van der Meer

J. H. Holgermanns literair

Uit den grond des harten wenschen de Vlamingen, dat Nederland eene groote koloniale mogendheid moge blijven. Daarom heeft de nederlaag te Lombok ook ons diep getroffen.

Maar Nederland heeft in Oost-Indië vóór heeter vuren gestaan; wij rekenen op den moed en de wilskracht onzer Noorderbroeders om de Nederlandsche driekleur in de hoogte te houden in dat „prachtig rijk van Insulinde, dat zich daar slingert om den evenaar als een gordel van smaragd.“

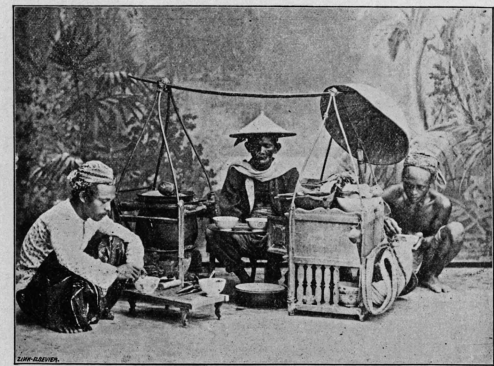
GENT, 9 Sept. 1894.
F. A. Fredericq

Lombok-Fryslân.

DER twirret in klewang
en fluitet li lead,
De sinne fortsjuustert,
de groun wirdt sa read.
DER fülle us fonten
of tajnst fen us lân,
Sa fer fen hjar sibben,
sa fier fen hjar strân.

HJIR klogje de herten
sa bang en sa rêd,
HJIR trijfe de lippen
en klinkt it gebéd.
Eets teest yn 't pangs,
of lient graech syn hân
Ta stipe fen hjar der,
de born fen us lân.

LIJOUWERT, Hjerstmoanne 1894.
D. B. Zijlstra

JAVANSCHE KOOPLIEDEN.

De nederlaag op Lombok.

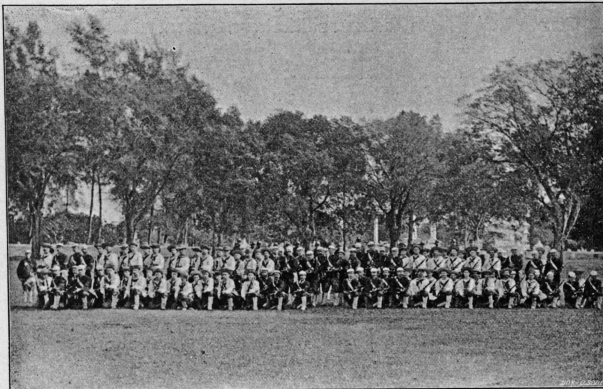
Langdenooten, laat ons treuren
Om der dappren vroegen dood;
Maar niet moed/loos neêrgezeten,
Bij des vijands vreuwe kreten!
Onze vaan onpleug geplant!
Krachtig wreekt zich Nederland!

9 Sept. 1894.

D. J. Van Haeften

GEWASCHEN TEKENING VAN T. A. MESDAG.

EENE LANDINGS-DEVISIE IN NEDERLANDSCH-INDIË.

Bij het slijpen van de steenen in „den gordel van smaragd, die zich daar om den evenaar slingert” vliegen soms splinters af die duchtig wonden.
Zoo helaas ook thans.
Toch wordt die moeilijke arbeid met moed en toewijding voortgezet. Immers zoo komt het kostbare kleinood tot zijn volle waarde en vormt het, ook door de herinnering aan hen, die hunne krachten en hun leven aan het grootsche werk offerden, het schoonste sieraad van den Troon, een schitterende en hechte keten, die Koningin en volk verbindt.
DELFT 11 September 1894

S. J. van Swaters

Kapitein, Directeur van den Artillerie Cursus.

Wenken en Raadgevingen

van
JAN PIETERZOO KOEN,
in herinnering gebracht door
A. W. STELLWAGEN.

Desespereert niet; ontziet uwe vijanden niet; daar en is ter wereld niets, dat ons kan hinderen, noch deren, want God met ons is? En trekt de voorgaande misslagen in geen consequentie; want daar kan in Indië wat groots verricht worden.
29 September 1618.

Weest wel op U hoede, dat met eenige vrientlijke handelingen niet verraden en wert.
3 Januari 1619.

Ik zweer U bij den Allerhoogste, dat de Generale Compagnie geen vijanden heeft, die haar meer hinder en schade doen, dan de onwetendheid en onbedachtzaamheid — houdt het mij ten beste — die onder U regeert en de verstandigen overstemt.
14 Januari 1619.

(Er zijn er, die) zeggen, dat niemand hooger vliegen mag, dan de wicken dragen mogen, en dit is zeer wel gezegd; maar wie Compagnie's vergrooting gelimiteerd, en waarom kunnen de wicken door goed voedsel niet vigorouser worden?
26 October 1620.

Als met verstandige redelycke lieden te doen hadden, is seer wel gesynt dat U.E. gerechtigheit overal met beleeftheit ende verstant souden doen bewaeren, maar soo een vileyn bidden, te min sal hij doen; elk moet met zijn munte betaalt worden off het gelt en gelt niet.
16 November 1621.

'T ware maar te wenschen dat uyt de Getruieerde Provintien vele benaude ende benoedichde herten die daer aan de cost niet comen geraecken, ende den anderen in de weegh zijn, wat beter geanimeert ende geinduceert mochten worden om haar in U.E. Colonien naar Indien te begeven, 't soude de landen aldaer (onder correctie) van groote armoede ontlasten ende den staet van India dapper avanceren.
9 November 1627.

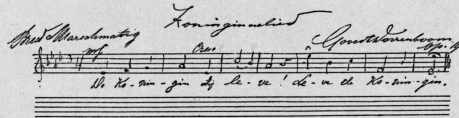
Ardehallungen

„Ja bij den hemel die daar blouwt.
En zacht op uwe dooden schouwt
Zoo zweren wij thans onvervaard,
Vol klokken moed naar heldenaard:
Zoo lang ons laatste bloed niet stremt,
En nog één vuist het zwaard omklemt;
Zoo lang één hand de buks nog spant
Blijft Neerlands Eer en Roem in stand!”

T. B. van Leeuw

Toen de moed en het beleid onzer helden te land en ter zee deze landen met wapenroem overdekt hadden, kwamen de Gedeputeerden te velde om aan zooveel zegenpraal paal en perk te stellen en het is hun volkomen gelukt.
Waar de geschiedenis zulke lessen geeft, behoort de natie daarmede haar voordeel te doen.
AMSTERDAM, 10 SEPTEMBER 1894.

Stads Heil. Raad

Kap. der Infanterie, Breda.

Generaal-Majoor.

VERTREK TE ROTTERDAM VAN EEN STOOMSCHIP MET AANVULLINGS-TROEPEN NAAR INDIË.

TEKENING VAN TOOROP.

Toen ik de nederlaag op Lombok vernam was ik in Midden-Frankrijk. Een Overste van het Fransche leger, die mij zijne deelneming met de gebeurtenis betuigde, voegde er aan toe:

„Nu is het noodig, spoedig en geducht revanche te nemen, maar in ieder geval hebt gij, Hollanders, een groote deugd: Volharding.”

- Ik hoop maar, Overste, dat van onze „ténacité” niet te zware offers zullen getischt worden, antwoorde ik.
- En zoo zij het eens werden?
- Dan draagt men die bij ons manlijk.
- Een mooie profesye! Ik wensch u de vervulling er van.
- Dank u, Overste.

Ik kon niet helpen dat bij dat „Merçi, Colonel” de tranen langs mijne wangen vloeiden.

H. M. K. de Vries

TEKENING VAN STROEBEL.

Geduldig nu de Kerklieden, dat de Liefdadigheid hen mit de verandering respit.

Gran. Kerklieden

Flegmaties noemt men ons volk. Maar dat is het alleen voor het uiterlijk. Half bewust, half onbewust, doen wij ons best om geen gemoedsbeveging, geen innerlijke ontroering te doen lezen op ons gelaat. Wij nemen in het dagelijks leven de schijn aan van alleen het koel-verstandige te willen vereren.

Dat hangt samen zowel met een grote gevoeligheid waar het ons zelf betreft, als met een betreurenwaardige neiging om te spotten met alle zichtbare uitingen van geestdrift en bezieling. En wij zijn o zo bang dat men ons belachelijk zal vinden als wij afwijken van het alledaagse!

Nationale rampen hebben soms dat goede, dat zij ons de valse schaamte doen overwinnen, die ons noopt anders te spreken en anders te handelen dan wij het menen en willen in het diepst van ons hart.

R. A. Kollman

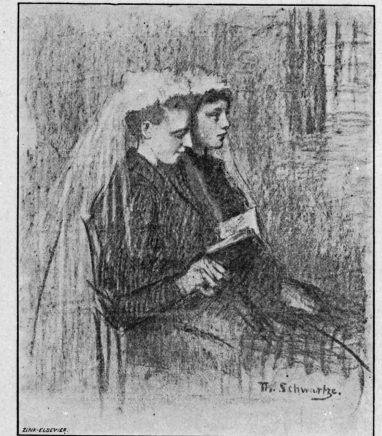
AMST. 8-9-94.

Uit de geschiedenis is veel leering te putten; ook uit de ondervinding van anderen. Maar alleen door eigen, dikwijls bittere ervaring wordt men wijz.

's GRAVENHAGE, 14 Sept. 1894.

C. J. J. J.

Kolonel.

TEKENING VAN TH. SCHWARTZ.

VROEG-HERFST.

En zult gij nooit de zon meer zien, mijn kind,
Hoog glorie-stralend over duin en heide?
Gij hadt haar lief — 't was dat uw ziel verbeide
Vol heimwee-hartstocht 't Licht dat overwint.

Gehebt haar bloemenkinderen benind: —
Ze welken dra, rondom, in wond en weide —
Nu gest! ze u saam haar vorstelijk uitgeleide,
Droef-glanzend in vroeg-herfstelijke tint.

Santpoort, 10 Sept. 1894.

J. van Amerongen

De val van Mataram,

Nog duurt de strijd, nog woelt de moord,
Om s' vijands sterke bentsing voort
Gebraakt door tal van monden;
Zijn slangen schietend vliegt het lood,
En d' armen uitslaand waart de Dood,
En gaapt uit vele wonden.
De almitrom slaat, 't geschietvuur kromt,
De Baller schreeuwt en broemt,
Met heesl geeloel daar onder.
Daar split de muur en barst de grond,
In 't bolwerk, dat daár dreigend stond
Maar in bres nu is geschoten.
En weldra kondigt Holland's vaan
Den val van Lombok's veste aan.
UTRECHT, den 19e September 1894.

TEKENING HENRIËTTE RONNER.

W. L. de Pettit

Kolonel.

INDISCHE MARKT.

Bijdrage voor „HOLLAND-LOMBOK”,
van „SPROKKELAAR.”

W. L. DE PETIT, Luitenant-Kolonel bij den Generalen Staf te Arrhem.

*C'est qui faitlement sent morts pour la patrie,
Out tout que si leur cervens in toute vint et pri,
Entre les pons beuz nous leur non est le plus bon,
Toute gloire, prix d'un pousse et fonde d'opinion,
Et, comme ferait une mire,
Le vote d'un peuple entre les bres et leur tombent.*

Op niemand beter dan op u soldaten van Nederland, die op het verraderlijke Lombok zijn gevallen, waren ooit deze regels van Frankrijks grootsten dichter van deze eeuw toepasselijk. En al kunnen wij helaas geen laatste hulde aan uwe groeve brengen, toch zweeft in deze ure het beeld van uwen heldendood het gansche Nederlandsche Volk voor den geest, en staart het met diepen weemoed in het hart, op dat verre Oosten, dat ons reeds zoveel dierbaar bloed afdwong. Uw dood heeft iedereen Nederlander, oud of jong, arm of rijk, tot in het diepst der ziel getroffen. — Het vaderland is met dien slag ontwaakt uit den slimer van de onverschilligheid, die het tegenover zijn trouw Indiache Leger te lang aan den dag legde. Het kluisterig, zelfschuldig najagen van stofelijke weldaars en goets, het werd voor 't oogenblik vergeten, toen daarin in onze ziel, zich eensklaps stemmen deden hooren, waaraan wij ontvend waren geworden; stemmen die van 's lands eer en van het verleden spraken, en die het ruimer van het krakel der partijen voor een wijde deden verstommen. En op eens gevoelde het jonge Holland, dat het toch nog niet verleerd had den vuist te ballen; dat de hand, die slechts gewoon scheen geld te schrapen, toch soms ook nog naar 't zwaard grijpen wil. Weldadig ontwakten voorreken! Maar — moge het niet voor korten duur slechts zijn. — Want ze zijn zoo onvruchtbaar anders, die voorbijgaande opruisingen, van zelfs de warmste Vaderlandsliede. Die liede moet vaakzaam blijven; zij moet geen verpletterende nationale rampen afwachten om zich te openbaren. Zij moet dagelijks blijken uit kalme consequente toewijding, aan het hoogste landsbelang, zijn weerbaarheid; blijken uit zoodanige instellingen en wetten, die het ten allen tijde mogelijk maken den boom ons aangedaan te wreken. Want eerst dan kan de verantwoordiging der natie baten, als gevaren van nog grooter omvang zouden naken. En moge ook Lombok voor onze regeringssmannen een nieuwe ernstige waarschuwing zijn geworden, om toch in de toekomst dat fatale woord „Oorlog” vooral nimmer lichtvaardig uit te spreken; dat woord dat zoveel edel bloed kan kosten, dat reeds zoo menig hatergezin in rouw dompelde.

Zal ook onze Staatleden de naam van Lombok voor den geest komen, wanneer ze ooit roekeloos, overmoedig het Vaderland zonden willen plaatsen voor nieuwe verplichtingen in onze koloniën, waarvan de vervalling ons wellicht te eengertijd te awarz zou kunnen vallen, ja dan zijt gij ook daarom, soldaten van Nederland op Lombok niet voor niets gevallen.

Sprokkelaar

Gedenkblad.

Ter nagedachtenisse der Heiden-Slachtoffers van Lombok-Holland.

Ge stierf zoo ver van 't Moederland!
Ge vielt zoo wreed door moordershand!
Uw zielen zijn toch niet gestorven,
Die hebben 't Heeren Rijk verworven.
Door trouw, door moed, door eer en plicht,
Wordt thans uw roem de wereld door verspreid.
Gij leeft, als Helden in de eusestrijdheid,
Omstraald door 't eeuwig liefdelicht,
Terwijl gansch Nederland uw marteldood beschreit.

BRUSSEL, 9 September 1894.

Chiel

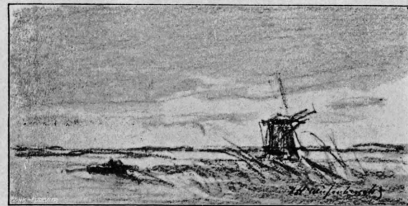

*Nat minderd part in 't vaderland
men rdt om in 't vaderland
bevoerde landgenoot, leet landgenoot
verantwoordeling getoffen, even 't
omd' vuerd maar van 't vader
men rdt om in 't vaderland
Lombok het slachtoffer zijn gesand
men rdt om in 't vaderland
men rdt om in 't vaderland
sichschikken te helpen om 't
Moge 't gebede van 't vaderland
van 't vaderland worden kroon*

*opdat het ruim bijdrage van
sichschikken met 't vaderland
sichschikken met 't vaderland
Brussel 12 September 1894*

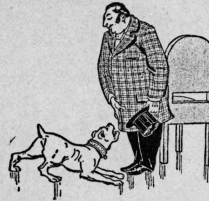
L. J. J. J.

EIGENHANDIG SCHRIJVEN VAN H. M.'S GEZANT TE BRUSSEL.

TEKENING VAN I. H. WEISENBRUCH.

Jeremias Pechvogel als Sollicitant.

Jeremias heeft zich laten aandienen bij den Burgemeester, ten einde te solliciteeren naar eene vacante betrekking.

Terwijl hij antichambreert, ziet Caro, die een broertje dood heeft aan alle indringers, zijn kans schoon, om zijn tanden te laten zien.

Niet tevreden over zijn aanvankelijk succes met den nieuwen sollicitatiehoed, doet Caro een meer persoonlijken aanval....

Met het gevolg, dat den armen Pechvogel weldra het spiksplinter-nieuwe costuum aan flarden om de leden hangt....

en de arme stakker ten koste van zijn costuum en van een foof en zonder de begeerde betrekking de burgemeesterlijke woning moet verlaten.

Voor het beste bijchrift bij dese gravure, in proos of poëzie, ter grootte van 6 1/2 regels wordt uitgeloot een Exemplaar van de **Nederlandsche Encyclopedie**, onder redactie van GEORGE KEPPER.

De teekening op de NEDERLANDSCHE ILLUSTRATIE is alom in den lande bij alle Boekhandelaren opengesteld.

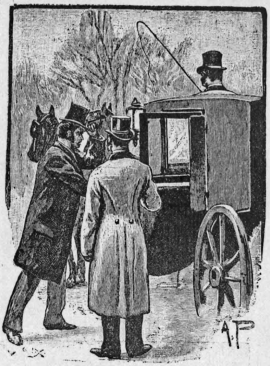
INTEREKEN-BILJET.

De ondergetekende wenscht zich door bemiddeling van den Boekhandelaar te abonneeren op de **NEDERLANDSCHE ILLUSTRATIE**.
Prijs per Jaargang van 52 nummers f 5.—, franco per post f 5.50.
De betaling geschiedt per 13 N°. f 1.25 of f 1.37 1/2 franco per post.
WOONPLAATS: N.A.M.

Men gelieve dit Biljet uit te knippen en aan zijn gewonen Boekh. te doen toekomen.

Humoristische Verhaaltjes, Geïllustreerde Anecdotes, Prijsvragen en Prijsraadsels,

wisselen elkander van week tot week in de NEDERLANDSCHE ILLUSTRATIE in bonte mengeling af, terwijl nimmer iets in dit tijdschrift zal worden gevonden, wat ook maar eenigszins in strijd met de goede zeden kan worden geacht.
Aan het einde van elken jaargang, die een boekdeel van 416 pagina's vol illustraties vormt, worden voor den luttelen prijs van **75 cents** fraaie Stempelbanden verkrijgbaar gesteld.

Amerikaansche wijsheid.

De menschenkinderen, welke met den traditieneden zilveren loep in den mond worden geboren, eten veelal zoo veel suikergoed, dat zij niet een gouden goblet in den mond sterven.
Alle genen zijn egoisten. Jammer, dat 't omgekeerde ook niet 't geval is.
Met den vooruitgang is het daarom zoo treurig gesteld, wilt er talloos zoveel nieuwe domkoppen geboren worden.
Bij de stampens wordt het talent tot de onaanname eigenschappen gerekend.

PROSPECTUS.

NEDERLANDSCHE ILLUSTRATIE

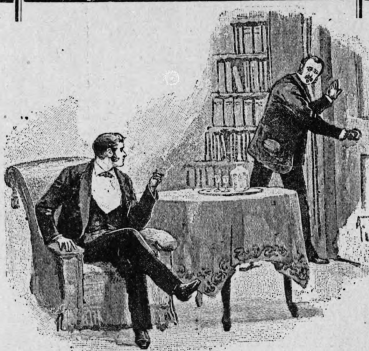
GEILLUSTREERD NIEUWS VAN DEN DAG

(Alma Tadema aan het werk.)

Portretten van beroemde tijd- of landgenooten worden, zoo dikwerf daartoe aanleiding bestaat, in de **NEDERLANDSCHE ILLUSTRATIE** opgenomen.

Versijnt **ELKEN ZATERDAG** in Acht Pagina's op dit formaat.

(Uit een der geillustreerde Romane).

Boeiende Romane en Novellen, met zorg gekozen en fraai geillustreerd, komen steeds in de **NEDERLANDSCHE ILLUSTRATIE** voor.

Abonnementsprijs f 1.25 per kwartaal van **13 Nummers** of **1.37½ franco** per post.

De **NEDERLANDSCHE ILLUSTRATIE** welke alom in den lande een roep van degelijkheid heeft verworven, biedt meer dan gewone verscheidenheid en aantrekkelijken inhoud.

Verscheiden in lectuur en plaatwerk vereenigt zij statigen ernst aan lachwekkenden humor, diepe gedachten aan aangename tafereelen, tintelenden geest aan leerzame verhandeling — en ieder lezer vindt van zijne gading in hare kolommen, daar de redactie, gedachtig aan de waarheid, dat verscheidenheid de aantrekkelijkheid verhoogt, het „elek wat wils" tot haar devies koos.

Aantrekkelijk in woord en beeld zal ieder haar noemen, die ooit inzage nam van de **menigvuldige gravures**, die de verschillende romane illustreeren van schrijvers als **HUGO LUBLINGER**, **DAVID CHRISTIE MURRAY**, **COMAN DOYLE**, **LEE HOLMES** en zoovelen meer, die reeds lang op letterkundig gebied hunne sporen hebben verdiend. De illustraties, die of hare verhalen en romane in beeld brengen, of

(H.H. M.M. de Koninginnen in Zeeland).

episoden uit de geschiedenis, gebeurtenissen van den dag of mannen van naam te aanschouwen geven, vormen eene uitgave van blijvende waarde.

Strevende naar actualiteit, bespreekt onze illustratie **belangwekkende gebeurtenissen van den dag** en stelt in woord en beeld **grote mannen**, welke eenige rol spelen, hetzij in Nederland of den vreemde, haren lezers voor oogen.

Prijswaardsels wekken op tot nadenken, **Prijsvragen** vormen eene aangename bezigheid en vragen aandacht aan den geest.

Waar zooveel rijke verscheidenheid zich paart aan **goeden smaak en kunstgenot**, zal het Nederlandsche publiek niet aarzelen intekenen op dit tijdschrift, te meer, daar de **abonnementsprijs zoo gering** is, dat de uitgave onder leders bereik valt.

Dat het lezend publiek door **veelvuldige intekening** de Uitgevers steune in haar streven om bij **billijken prijs** iets **GOEDS en DEGELIJKS** te leveren!

DE UITGEVERS.

NEDERLAND — LOMBOK.

TEKENING VAN PH. SADEE.

Het is eene waarheid, vaak reeds verkondigd, maar die nog immer moet worden herhaald: **onze levende strijdkrachten moeten worden hervormd.**

Hoe vele millioenen jaarlijks ten behoeve van Zee- en Landmacht worden uitgegeven, onze weerbaarheid zal niet voldoende verzekerd zijn, zoolang we geene krijgsmacht bezitten van grooftere sterkte en beter gehalte.

Men wieg zich toch niet in slaap met het droombeeld: „Nederland loopt geen gevaar; de vrede zal niet worden verstoord".

Niemand weet wat de toekomst brengen zal.

Oorlogsrampen komen verrassend, snel, overvloedig.

En al behoef ons leger geen slag te duchten, zoo verraderlijk als in eenen tijd van gewaanden vrede aan onze dappere Indische troepen op Lombok werd toegebracht, het zou niettemin, bij zijne tegenwoordige samenstelling, in een onverwachten strijd aan de meest ongunstige kansen bloot staan.

Nederland mag zijne vrijheid, zijne onafhankelijkheid, de belangen van zijn Vorstenhuis, het leven zijner zonen aan die kansen niet langer wagen. De Natie bringe daarom op het altaar des Vaderlands het lang verbeide offer: **de invoering van een stelsel van leger-vorming, gegrond op het beginsel van algemeene en persoonlijke vervulling van de verplichting tot den krijgsdienst.**

's GRAVENHAGE, 12 September 1894.

W. G. F. Smijders.

Kolonel van den Generaalen staf

Moge dit denkenblad door Neerland's mannen en vrouwen steeds in eere gehouden worden als eene dankbare hulde aan de vele helden die de eer van den Nederlandschen naam in ver verwijderde oorden hoog hielden, ja met hun bloed bezegelden.

Moge het voorts, zoewel bij tijdgenoot als nakomeling, tot prikkel strekken om ten allen tijde goed en bloed beschikbaar te stellen tot heil van Vaderland en Vorst.

Van Santenhalven van Eick
Luit.-Kolonel der Genee.

OP DE GEVALLEN HELDEN.
Dulce et decorum est pro patria mori (Het is zoet en eervol voor het Vaderland te sterven.)
HORATIUS.
Carpe tu poma nepotes (De vruchten, die uwe nakomelingen zullen plukken, zullen zij aan U verschuldigd zijn.)
VERGILIUS.
Delft.

J. G. H. Orendouw.

TEKENING VAN ALBERT NEUHUYS.

Wij zijn wakker!

De Nederlandsche Leeuw lag te rusten aan voeten van de Nederlandsche maagd.

Plotseling richtte hij zich op en ook zijn meesters boog zich naar voren, het oog de ruimte doorboorend, scherp luistrend.

Van over de zee kwam een klank van wapenen en luid daarboven siste het verraad.

Een schoone kans — een valsche beet.

Palembang en Batipoe gingen voorbij — nu Tjakra Negara.

Zulke ondervinding snijdt in oud volksbestaan als een dubbel gewette kris in het levende vleesch.

Aan wien de schuld? brulde de Nederlandsche Leeuw. Wij zijn wakker!

Van tekortkoming moet nog blijken, sprak de Nederlandsche maagd, maar dan ook; die voor 's lands eer het leven laat, heeft alle schuld geboet; die strijdt voor 's lands belang, kan alle schuld weer uitwischen. Door het bloed onzer dapperen is de plaats gemerkt waar hun arm treffen moet.

Achter hem staan allen gereed naar kracht en vermogen. Het Nederlandsche gezag dient gehandhaafd in den Indischen Archipel. Wij zijn wakker!

J. F. Schelleman

Het onheil op Lombok heeft althans dit nut gehad, dat het ten aanzien der Indische zaken plotseling ons volk geheel wakker heeft geschud. In alle kringen is thans de levendigste belangstelling. Laan ons hopen dat deze eene blijvende zij. Maar laten dan ook allen, die zich in staat en geroepen voelen, om ons volk voor te lichten geene gelegenheid verzuimen om eene zoo dankbare taak te vervullen. Er zijn er zoo velen, die het voortreffelijk zouden kunnen doen vooral ook moge men dan bedenken, hoe eenzijdig en scheef veelal onze handelingen worden beoordeeld in den vreemde. Niet zelden is dit opzet. De belangen van alle natien gaan niet altijd samen. Maar veelal toch is het enkel onwetendheid en in ieder geval vinden kwaadwilligen in die onwetendheid steun. Een volk van zoo vele talen als het onze, moest meer dan tot duisver van zijne gaven partij trekken, om ook elders de duisternis te verdrijven, waar- onder de boosheid schuilt.

AMSTERDAM, September '94.

A. G. C. van Buren

Daar ligt de dapperer ter neer, Doorboord door 't moordend lood. Aan Vaderland, en plicht, en eer Getrouw tot in den dood.

Verrast in 't middernachtlijk uur, Door vuur geraakt geveld, Omringd van het vijandlijk vuur, Toch — stervend als een held!

Een laatste zucht, een laatste kreet, Een wuiven met de hand . . . Geleden is het smartlijk leed 'Voor 't lieve Vaderland.

En Neerland neemt dat offer aan Met een benepen hart; En wijkt den dapperer menig traan, Een traan van rouw en smart.

Het wendt de bliken hemelwaart En bidt: o God, zie neer, Zie neder op deez droevig aard, En geef ons vrede weer!

En moet er strijd zijn — zegen Gij De zonen van ons land! Leer hen hun lof, getrouwt en blij, Te stellen in Uw hand! 's-Gravenhage 9 Sept. 1894.

H. van Hooydonck

Nederlands Anabade.

Ik heb u lief als wat ik liefst bezit, Schoon Insulindel met uw tooverkrans Van weeldig groen geveigd op golvendans.

En — zoo als men misschien het meeste mist De vrouw, die lokkend, wreed, U liden doet. Zoo buig ik neêdriq mij voor Uwen voet.

Groot — als gij zelve — is wat gij misdrijft, Krakatau, Atjeh, Lombok! — Felle smart Doorlijmt hij dat herdenken Neerland's hart.

En toch, toch ben ik rijk in uw bezit. Strijd is des levens vader. Tot den strijd In vrede en oorlog prikkelt gij altijd.

Mijn beste zonen. — Droomden ze anders ook In zelf vertreedne rust. Gij komt hun geven, Strijd, spanning eer, een heldengraf... het leven.

Streek veldwambes

AQUAREL VAN GABRIEL.

De Soldaat.

Het is leelijk om den soldaat in de menschheid te zien als een grof en onbewust wezen...

L. van Beysfel.

In antwoord op de vraag van de Redactie van Holland-Lombok om „een paar regels“...

Gené, September 1894.

H. J. J. J.

't Is de daad, die daden baart', heeft wijlen generaal van Limburg Stirum zoo juist gezegd...

De geest die de dapperen van Lombok bezield, de geest van vaderlands-liefde en plichtsvulling...

Wat men vereert, heeft men immers lief, en wat men liefheeft, beschouwt men als een voor zichzelf begerlijk goed.

AMSTERDAM, (N.A.)

M. S. P. P.

Toon uw hart!

Ver van Ouders, Vrouw en Kind'ren... Een kloek, wakker zoon...

Neêrland, tracht dien tranen te droegen... Hier door hart en vriendensraad...

DEN HAAG, 10 Sept. 1894.

G. P. L. v. v.

Geschrift en Vaderlandsliefde behooren zeker tot de schoonste gevoelens. Tot het voortbestaan van een volk zijn zij evenwel niet voldoende...

Amsterdam, Sept. 1894.

W. v. v.

Kolonel Commandant v. h. 26 Regiment Vesting-Artillerie.

Lombok-Atjeh.

Het zijn merkwaardige dagen van nationale verheffing, welke wij beleven. Meenden velen, dat de Nederlandsche Leeuw...

Nu wij dat gelukkig verschijnsel — gelukkig, al moet de aanleiding worden betreurd — beleven, zullen wij de vraag niet in den breede beantwoorden...

Toch gaat de jarenlange worsteling op Atjeh, in betekenissen voor ons prestige in den Indischen Archipel en in Europa, onzijdig ver het eêche van Lombok te boven.

Zien wij de zaken goed in, dan zal de expeditie naar Lombok binnen een betrekkelijk kort tijdsverloop met de volkomen onderwerping van onze tegenstanders eindigen.

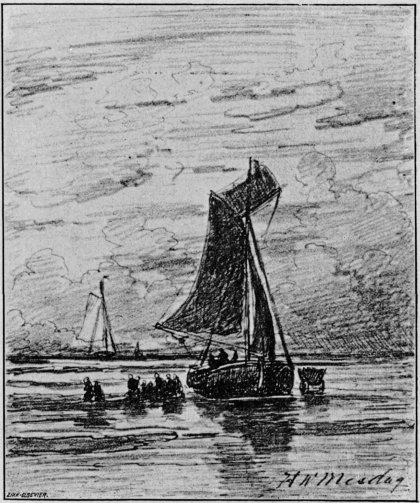
Van den oorlog tegen Atjeh is het einde nog niet te voorzien. En hoe vele dapperen zijn in dien krijg nu reeds gevallen! Op Lombok 't verraad van één nacht — op Atjeh als één verraad van nu reeds meer dan twintig jaren.

De ramp van Lombok zal weldra tot de geschiedenis behooren. Laat ons hopen, dat het dierbaar bloed, daar vergoten, niet te vergeefs zal zijn gevloeit...

Wordt ook naar die stem uit het heldengraf geluisterd, dan zou de pijnlijke Lombok-ervaring ons nog ten zegen worden. Ons heldhaftig Indisch leger is tot meer dan 't tuichteren van Lombok bekwaam...

DEN HAAG, 9 September 1894.

J. J. J.

PEN- EN POTLOODTEKENING VAN H. W. MESDAG.

EEN SLACHTOFFER.

De krijgstoorts is opnieuw ontbrand. De wervers trekken door het land; In stad en dorpen dreunt de trom...

TEKENING VAN DAVID BLES.

IN MEMORIAM. Jhr. P. A. ALTING VAN GEUSAU, geb. 21 Febr. 1807, gesneuveld op Lombok in Aug. 1894.

Onze zeer gewaardeerde medewerker JHR. P. A. ALTING VAN GEUSAU, die onder het pseudoniem Fabian in ons Weekblad de „INDISCHE WARENGPRAATJES“ schreef...

Wij betreuren opraht onzen trouwen medewerker, die zoo duidelijk bijkjen gaf van zijn talent en opmerkingsgave...

Reeds eenige jaren geleden schreef FABIAN voor ons blad nu en dan schetsen of feuilletons, en zeker zullen zich veel lezers nog de kleine, dichtelijke novelle „Lange Ontgoocheling“ herinneren...

VON GEUSAU eindigde zijn schooljaren op het Gymnasium te Amsterdam, waar zijn vader toen als kolonel der artillerie in garnizoen was...

Hij dooierp niet alle klassen, maar ging over naar den cursus te Kampen, om de militaire loopbaan te volgen...

Op den cursus te Kampen trouwde hij welk een flinke kop hij was; maar niet alleen als zoodanig werd hij geacht...

Amsterdam, 12 September 1894.

Een uitnodiging, om voor NEDERLAND - LOMBOK een bijdrage te leveren wordt tot mij gericht. In hoedanigheid van Voorzitter der Nederlandsche Hoofdstedeeling van het Algemeen Israëliïsch Verbond...

„Le but souder d'at, waneer het den bloed, de macht en de eer van het Vaderland geldt, alle burgers, zonder onderscheid van afstamming of geloof, met goed en bloed zich offervaardig betoonen? De omstreken een eeuw geleden aangeheven leuze van de eenheid en de onafscheurbareheid van den staat voor het bestaanssche Nederland niet slechts in stoflijken, ook in zedelijken zin tot waarheid geworden; zij staat niet op het papier, maar in de harten gegrift...“

„Le but souder d'at, waneer het den bloed, de macht en de eer van het Vaderland geldt, alle burgers, zonder onderscheid van afstamming of geloof, met goed en bloed zich offervaardig betoonen? De omstreken een eeuw geleden aangeheven leuze van de eenheid en de onafscheurbareheid van den staat voor het bestaanssche Nederland niet slechts in stoflijken, ook in zedelijken zin tot waarheid geworden; zij staat niet op het papier, maar in de harten gegrift...“

Kolonel Commandant v. h. 26 Regiment Vesting-Artillerie.

P LICHT.

De deugd, die zich alleen met het oog op de dadelijke of toekomstige gelukzaligheid toont, is verbinde-zelfzucht, voeder voor dieren die men alleen, met lokaas kan temmen. De belooning der deugd ligt in haar bezit, en geen Godheid is in staat, eenen prijs uit te loven, hooger dan het bewustzijn zijn plicht te hebben vervuld.

BRUSSEL, September 1894.

M. v. v.

— H'erbijn zend, ik u nog een Warongpraajje, dat ik, omdat d'expeditie een paar weken is afgeseld, nog heb kunnen schrijven — later hoop ik meer te zenden...

Gevalen — de slapen met lau'wen omkroond. Neen, ook hem heef de gruisende dood niet verschoond. Want noch leug, noch verwachting wordt door hem geseld. En het moordende loef heef hem nedergeveld.

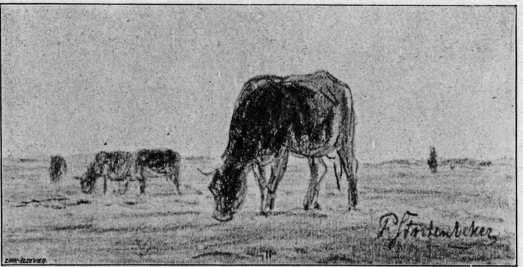
Ja, van Geusau heef zijn roeping als krijgsmans vervuld en dat is ook de eenige troost die zijn jeugdige, diepbedroefde echtgenote, zijn treurende bejaarde moeder en bloedverwanten overblijft...

Vol moed nam hij afscheid van zijn vrouw en zoonje — een kindje van twee maanden — en vertrok met de expeditie naar Lombok — om daar een graf te vinden.

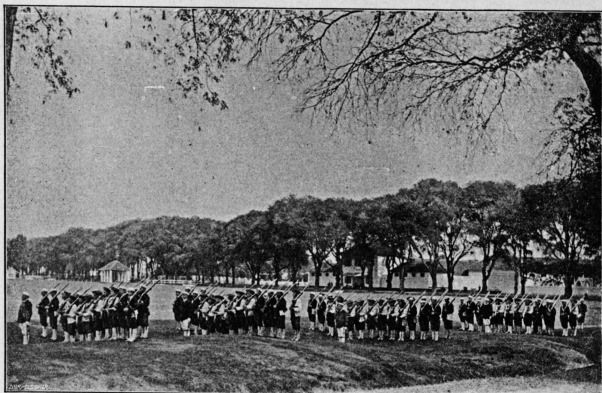
— Hij viel — de krachtige man — de potte coeur de guerrier — die zoo vol moed, zoo vol hoop op de toekomst in den strijd ging — en we zegen hem vol weemoed zijn eigen woorden, die hij als jongeling schreef na:

Gevalen — bereid door dat brandende vuur, Dat den krijgsmans besit in het bachelijkste vur. Ging hij voorwaarts in 't feitel van den woedenden kamp In een nevel van stof en van aschgruwsen damp. Gevalen — maar zijn roeping vervuld!

W. v. v.

TEKENING VAN P. STORTMEESTER.

Wapen van
PIETER LAWICK VAN PAPST,
Luitenant-Kolonel der Infanterie,
geseuveld op Lombok, einde Augustus 1894.

Zijn leven, zijn wandel, zijn gedrag, zij elk
militair ten voorbeeld!
OOSTERWIJK, 7 October 1894.

A. A. Bonteman van Ooy

Kalender-vulling.

AUGUSTUS-REISMAAND.

In Augustus gevoelt iedereen al meer en meer de behoefte, om op reis te gaan. Dan heeft die algemeene ontzagwekkende landverhuizing plaats, welke de nodige roofridders aan Rijn, Maas, Elbe of Vierwaldstättermeer in hun vuistje doet lachen; dan stroomt de gehele wereld alle mogelijke nachterblijven en eethuizen binnen, en roept menig toerist weelklagend en smeekend uit: Mijn fortuin voor een bed! Mijne beurs voor een malschen biestuk!
Deze strijd om het (toeristen) bestaan, deze klauterpartij in den reizigers-cognacnest omvat Augustus, de oogstmaand . . . der kasteleins. Langs wegen en velden, in bosschen en aan „Schöne Aussichten“ stroomt en verdringt zich alsdan die onverzadigbare menschenmassa, die naar genot jaagt en veelijds de natuur zonder een schuimend glas Münchener voor zich, niet mooi vindt.

Wie heeft zich niet herhaaldelijk in dat strijdgewoel gewaagd, zich meer dan eenmaal met een hard kruisbed op een donker portaal tevreden gesteld, en als een toerist, die alles heeft mede gemaakt, met Mignon's vader gezucht:

„Wer nie sein Brot mit Thranen ass,
Der kennt euch nicht, Ihr Augustus Mächte“.

31 Augustus
1894.

John Penn

TEKENING VAN HOYNCK VAN PAPENDRECHT.

TEKENING VAN TH. DE BOCK.

Toen de Belgische omwenteling uitbrak bestonden de groote fabrieken uitsluitend in België, terwijl er in Noord-Nederland alleen Handel en Scheepvaart was.

De groote Wilson wilde destijds eene aanzienlijke Zijde-Fabriek in Haarlem oprichten, doch kon van de toenmalige Ministers de noodige concessien daartoe niet erlangen.

Op eene audientie bij wijlen Z. M. Koning Willem I lichtte hij zijn verzoek op de volgende karakteristieke wijze toe:

Nadat hem eenige bierglazen waren verstrekt, die hij omgekeerd op de tafel plaatste, sprak hij Z. M. aldus toe:

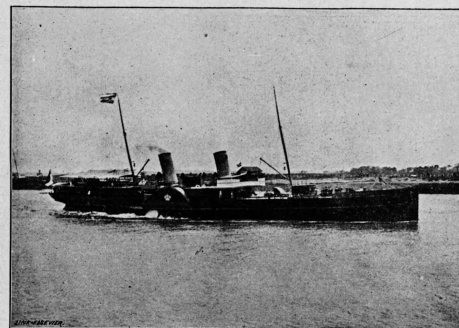
Sire!

„Onder het eerste glas woon ik met mijne familie;
Onder het tweede glas mijne ambtenaren met hunne familie;
Onder het derde glas mijne werklieden met hunne familie;
Onder het vierde glas, diegenen, die, naarmate ik geld verdien en verteer, gedeeltelijk in hun onderhoud voorzien.
Onder het vijfde glas, zij — naarmate mijne ambtenaren geld verdienen en
Onder het zesde glas, zij — naarmate mijne werklieden geld verdienen.
Al die belangen, Sire! zijn in Uwe handen.

Koning Willem I verleende die concessien en de grondslag was gelegd voor de eerste groote Fabriek in Nederland.

's Gravenhage, 8 October 1894.

*Keuzeschappij
Vergoeding de Reis van Ooy
W. Bonteman
Directeur*

DAGBOOT „NEDERLAND“ DER STOOMV. MIJ. „ZEELAND“ MET H.H. M.M. DE KONINGINNEN
AAN BOORD, DE HAVEN TE VLISSENGEN VERLATENDE.

De vier Jaargetijden.

Het groen gaat herleven;
De wouden en dreven
Ontvangen hun blik van voorheen.
De zwaluwen komen;
De takken der boomen,
Zij hangen niet meer naar beneen.

De zon komt ons strelen,
Het voglenheir kwelen
„Het lied van het zomergenoet.“
De bloemen gaan groeien;
De kind'ren ze stoeien
En schikken zich best in hun lot.

De blad'ren ze vallen;
De wouden weerschallen
Van des jagers schelle trompet.
De groel gaat weer kwijnen;
De warnte verdwijnen
De gansche natuur gaat naar bed.

De wateren stollen;
De jeugd kan weer sollen
Over het heldere sneeuwkapijt.
De schachten gekregen;
In d' aren gestegen.

Vóór de winter weer van ons scheidt!

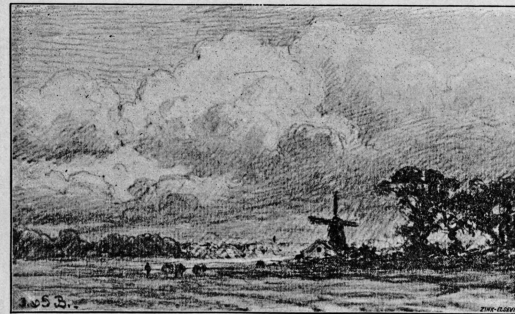
Van de Bruijn

Een oud krijger zegt in:
„De militaire Willemsorde“.

„Ik ben nooit anders geweest dan eenvoudig soldaat, geloorzaam en blind werktuig. Daarvoor ontving ik het kruis van mijn Koning! En daar ben ik trots op, want dat versierde nooit de borst van een onwaardige.“
Mogen spoedig onze Hollandsche jongens, als wrekers van Lombok, den ouden soldaat deze woorden nazeggen.

ROTTERDAM, 8 September 1894.

Robier. Traasjen

TEKENING VAN J. V. D. SANDE BAKHUIZEN.
„DE MOLEN TE ROLDE.“

DE NEDERLANDSCHE MAAOD fluistert bedroeft een
R (equiescant) I (n) P (ace)
en TROOSTWOORDEN, zooals zij dat kan in tegenspoed, bij het
vernemen der trouwige Lombaktijd.

Wil niet gedenken, Heer! de feilen hunner jeugd
Vergeef hun, volgens Uw Barmhartigheid, o Vader!
Leen aan hun geest genade en Uwer Englen vreugd,
En leid hen uit het stof der Zaalgen woonste nader.

Wond op wond! Niemand, die de wonden helen kon . . .
De draad huns levens, ach! zoo vroeg reeds afgesneden!
Ach, hun weg reeds teneind, wen nauw de tocht begon!
Hun kloeke Levensstrijd nog pas ter helte volstreden!

Maar, de Heer heeft voor het verderf hun geest bewaard.
Neem ze genadig aan, en 'k zal U altoos loven;
'k Zal, waar des Serafs kracht de gouden harp besnaart,
U danken, Heiland God, in de eeuwige tempelhoven.

Hun dierbren '1 weest gestroopt — 't is 't willen van den Heer!
En van Diens Wil komt niets of 't is tot heil der zielen.
Om ze te rein'gen of te beet'ren of nog meer
Te hechten aan Zijn Trouw, waarvoor we ootmoedig knielen.

„En '1 gij o Moederland! — Vergeet ons nimmer, Gij! . . .
„Vergeef het, zoo men ooit lichtvaardig U mocht smarten.
„Maar, zoo uw oog nog schreit, misgunne uw droefheid mij
„'t Geluk der Zaal'gen niet, maar zegen 't in de harten.“

ROME.

H. J. Diegelaar. R.D.

¹⁾ De nagelatene betrekkingen der geseuvelden.
²⁾ De Nederlandsche Maagd laat één der geseuvelden voor allen verzuchten
³⁾ Dat is: in de harten van alle vaderlanders.

TEKENING VAN B. J. BLOMMES.

Abbeelding in Zilver van het Monument van Michael Adriaanszoon de Ruyter te Vlissingen, door de ingezetenen dier gemeente aangeboden aan H. M. Koningin Wilhelmina der Nederlanden, bij de wederontthulling op 23 Augustus 1894 en vervaardigd in de Kon. Ned. Fabrik van Gouden- en Zilveren werken te Voorschoten van J. M. VAN KEMPEN & ZONN.

FRAGMENT.

„t Was in '75 m'heer, 'k kwam as korporaal van de Mariniers met de „Cornelis Dirks“ van een eskaderreis, en ik had verkeerig met „de dochter van GROENWEGEN; hij was zooveel as takelaar op de werf, en zijn dochter was een net meissie.
 „Toen we in Helvoet waren binnengevallen vroeg de sersant an me: „Korporaal vroegie heb jij verkeerig met de meid van Groenewegen?
 „Jawel sersant, zeg ik.
 „En heb je bij geval een pertrret van der bij je?
 „Jawel, sersant, zeg ik weer.
 „Geef op dan dat pertrret, commandeert — ie, da's in 't vervolg mijn meid.
 „t Was of ik door den grond zomk m'heer; 't meissie was altijd „fesoendelijk en netjes geweest; anders had ik nooit kennis an der gekregen; „maar die sersant had gekonkeld zie je, hij had gekonkeld met 'r vader; „die sersant had een paar centen, vat je; dat zie-ie ten minste; en die „sersant was een groote smerlap.
 „k Zeg sersant, zeg ik, dat pertrret krijgt niemand uit mijn klavieren, „al kwam de Commandant het halen, dat zee ik.
 „Korpraal! zelt ie.
 „Persant sersant, zeg ik.
 „Korpraal, zelt ie, hij zelt „man pas op, want ik zal je wel vinden.“
 „t Is goed zeg ik, je zelt 't me lappen.“
 „En zoo gingen we uit mekaar.
 „Savonds ging ik naar den wal, en ik commandeerde een flesch „wijn, en nog een, en ik zette der nog een paar klaartjes op, allemaal uit „baloornigheid, en toen ik aanboord kwam, zag ik de valreep draaien.
 „Daar zat den volgenden dag een doossie op, dat kan je vatten; 'k was veertien dagen buiten gevecht; dat lapte me de sersant, en in dien „tijd ging hij met mijn meid, met de dochter van Groenewegen, en toen „zeg ik hij mezelf nou ken je ze trouwen ook, en dat heit-ie gedan. Toen „lachte hij me uit, toen was 't een branie.
 „Maar laat nou z'n vrouw een jaar later van 'm weg loopen. en „op de Zeeziek in Amsterdam zitten; toen lachte ik weer, zie je, want dat „koopie was m'n neus voorbij gegaan; en dan vroeg ik 'm van tijd tot „tijd: sersant, hoe gaat het met Uwes vrouw? en dan wastie zoo giftig „als een slang.
 „Ik zeg altijd maar, „sjak son toer“ en d'r is een voorzienigheid, „daar gaat niks van af.“

Louis de Haas

NEDERLAND-LOMBOK

vereerd met de hooge medewerking van
H. M. de Koningin-Regentes.

Met eenige voorrede van den Vice-Admiraal
 Jhr. DE CASEMBROOT.

Verder met de gewaardeerde medewerking van
 DE MINISTERS van

Binnen-, en Buitenlandsche Zaken, Marine, Oorlog, Justitie, Koloniën, Financiën en Waterstaat; van H. M.'s Gezant te Brussel Mr. J. L. H. A. Baron GERICKE VAN HERWIJNEN, alsmede van H. M.'s Gezant te Weenen Jhr. Mr. F. P. VAN DER HOEVEN; van Baron A. D'ANETHAN, afgetreden Gezant te Gravenhage; van den Gep. Generaal-Majoor KAREL VAN DER HEYDEN; van den Oud-Minister SEYFFARDT; van Jhr. BEELAERTS VAN BLOKLAND; Jhr. Mr. ROCHUSSEN; Mr. H. GRAAF VAN HOGENDORP en J. P. HAVELAAR, Directeur-Generaal der Posterijen.

Voorts met Letterkundige bijdragen van:
 Caroline Banck, J. E. Banck, Nicolaas Beets, Mr. W. H. de Beaufort, L. den Beer Poortugael, Taco H. de Beer, L. W. C. van den Berg, H. J. Biegeleer, Louise B. B. Dr. H. Blink, Boele van Hensbroek, Kol. G. F. W. Borel, Dr. Janten Brink, Wm. de Bruyn, F. A. Buis, Kapt. van Bauren, Van Coeverden, W. Degenhardt, L. van Deyssel, G. J. Dozy, A. G. C. van Duyl, Jacob Duyvis, R. van Eck, Rosier Faassen, Paul Frédéricq, Johan Gram, N. C. Grotendorst, B. ter Haar, Louis de Haes, L. de Hartog, J. P. Hasebroek, P. Heering, M. Henriquez Pimentel, Kol. H. C. Heyting, D. F. van Heyst, Em. Hiel, L. Holzermann, Arnold Ising, Kapt. J. R. Jacobs, Dr. J. B. Kan, J. M. van Kempen & Zoon, George Kepper, E. B. Kieselstra, Dr. L. Knappert, Gen.-Maj. A. Kool, A. S. Kok, Dr. R. A. Kolléwijn, Prof. G. H. Lamers, Gen.-Maj. A. Lanzing, J. R. van der Lans, J. W. N. Land, E. Laurillard, F. H. van Leent, Maurits H. v. Lee, Prof. J. A. Levy, H. Logeman, P. Louwerse, Virginie Loveling, J. van Loenen Martinet, A. H. Maas Geesteranus, Justus v. Maurik Jr., B. v. Meurs, Kol. C. L. W. Morrees, J. Nanninga Uiterdijk, Frans Netscher, Kapt. S. J. van Nooten, Dr. D. C. Nijhoff, A. J. Nijland, r' Luit. O. L. G. Nypels, Luit. Kol. van 't Panthaleon Baron van Eck, M. A. Perik, Luit. Kol. A. G. F. Petit, H. Pierson, Fr. de Potter, Pol de Mont, Gen.-Maj. Raedt van Oldenbarnevelt, D. P. Regt, P. A. Ritter, W. Rogge, Kol. W. Rooseboom, Ant. L. de Rop, Prof. Dr. Rosenstein, Kol. Salomon, A. L. Schmidt Jr., Lina Schneider, F. Smit Kleinje, Luit. Kol. W. G. F. Snijders, Sprokkelaar, O. W. Star Numan, A. W. Stellwagen, Dr. C. A. Tebbenhof, Jean Valjean, J. Visser, A. C. Wertheim, A. Winkler Prins, Johanna A. Wolters, Prof. van der Wijck, D. H. Zijlstra.

Met teekeningen en compositiën van:
 M. A. van Aken, Mevr. Bilders v. Bosse, David Bies, B. J. Blommers, Th. de Bock, Govert Dorrenboom, Otto Eerelman, Gabriel Jules Garnier, G. B. Hooyer, Richard Hol, Hoyneck van Papendrecht, Josef Israëls, P. F. Kleijn, Patrick Kroon, H. J. Méis, H. W. Meadag, Tac. Mesdag, W. C. Nakken, Albert Neuhuys, Jhr. de Ranitz, Ch. Ro-chussen, W. Roelofs, Henriette Ronner, Ph. Sadée, J. v. d. Sande Bakhuizen, P. A. Schipperus, Fritz W. Schöttelndreier, Th. Schwartz, E. Stortenbecker, Stroebel, Toorop, H. Valkenburg, A. A. Vorsterman van Oyen, Etchanon Verveer, J. G. Vogel, J. H. Weissenbruch.

Mededeeling.

Buiten de in dit Gedruckt voorkomende letterkundige bijdragen, waren er een tamelijk groot aantal, welke daarin geen plaats konden vinden, hoe gaarne ik ze die ook had ingeruimd.
 Bij het opmaken der velen teek, moest ik met groote en vrom der zwaarte rekening houden, en ten slotte bleef mij dat ik niet kon, met ik gewerd had: alles opnoemen.
 De tijd ontbrak mij om het Gedruckt nog eenige bladzijden te vergroeten, terwijl dan ook de uitgave met het oog op den geringen prijs te houbaar zou zijn geworden.
 Gaarne zing ik aan die letterkundigen, voor bijdragen geen plaats konden erlangen, mijn oprecht bedauern, waarbij ik gaarne de verzekering voeg, dat het allerminst geringe schatting voor voor het door hen gezonden, die mij in deze geleid heeft.

DE UITGEEVER.

ROTTERDAM, 30 October 1894.

F. B. VAN DITMAR.

ERRATUM.

Het laatste gedicht op Bladz. 7 is niet van PAUL FREDERICO maar van FR. DE POTTER.

ROTTERDAM, 31 October 1894.

M.

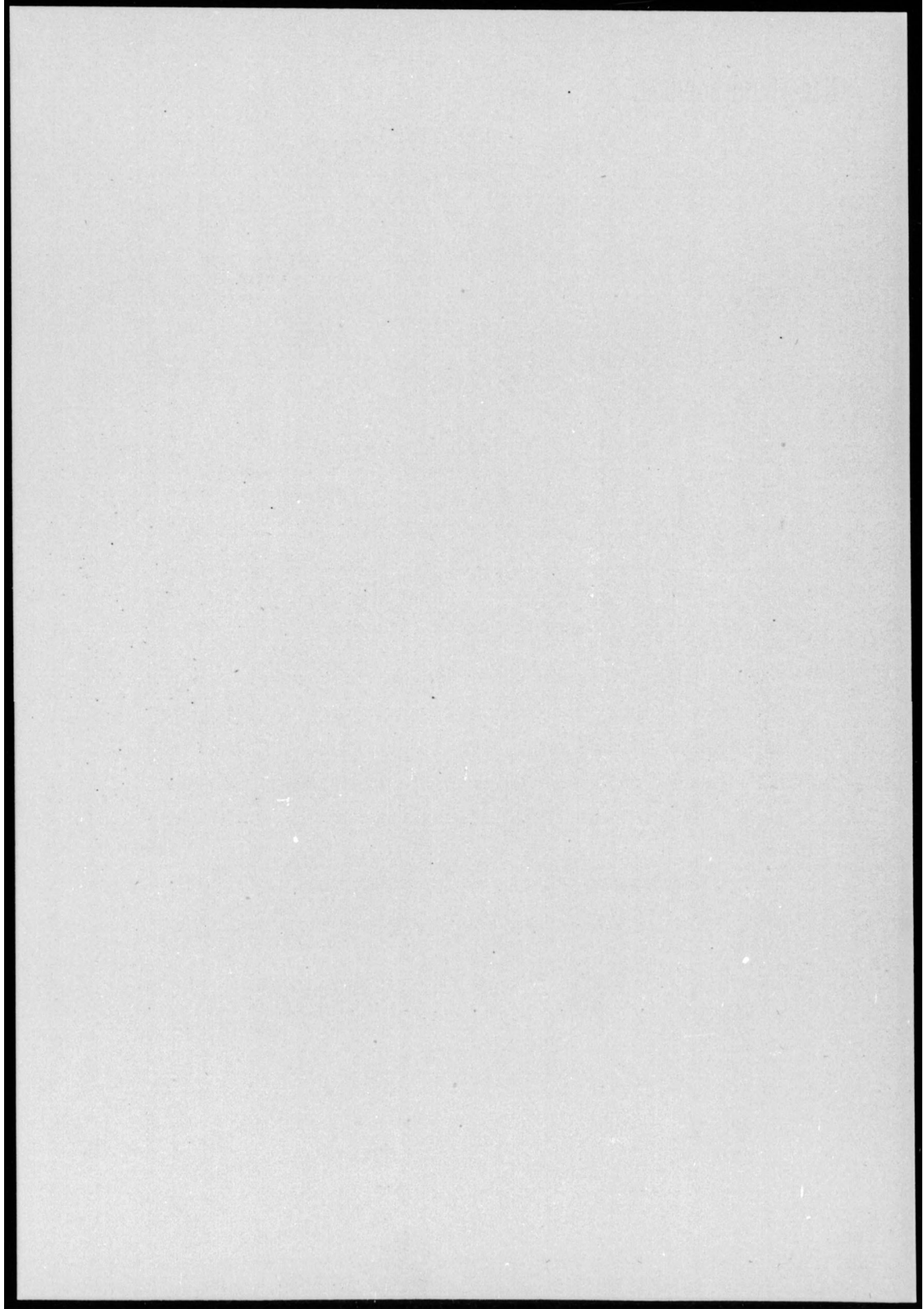
Jk heb, onder dankzegging voor uwe zeer gewaardeerde medewerking, de eer U hierbij een Exemplaar aan te bieden van het door mij uitgegeven GEDENKBLAD, ten voordeele van de nagelaten betrekkingen der gesneuvelden op Lombok.

Het is mij zeer aangenaam te mogen mededeelen, dat het financieel resultaat dezer uitgave van dien aard is, dat eene aanzienlijke bijdrage zal kunnen worden gestort in de kas van het *nationaal fonds* te 's Gravenhage, terwijl het juiste bedrag begin volgende maand in de dagbladen wordt bekend gemaakt.

Onder aanbieding mijner gevoelens van Hoogachting,

UEd. dv. Dienaar,

F. B. van Ditmar.

BLOOKER'S CACAO

*is 't Fijnste merk
dus de meest versterkend*

*Maak een goed artikel,
veroor het bekendheid en
ge zult slagen.*

*J. H. Bloem
Cacaofabriek
Amsterdam*

Fritz W.C.

5131. 10966
ALG : NED : STUD : WEEKBLAD :

MINERVA

NUMMER

TER EERE
VAN HET
LII : LUSTRUM
DER

UTRECHTSCH

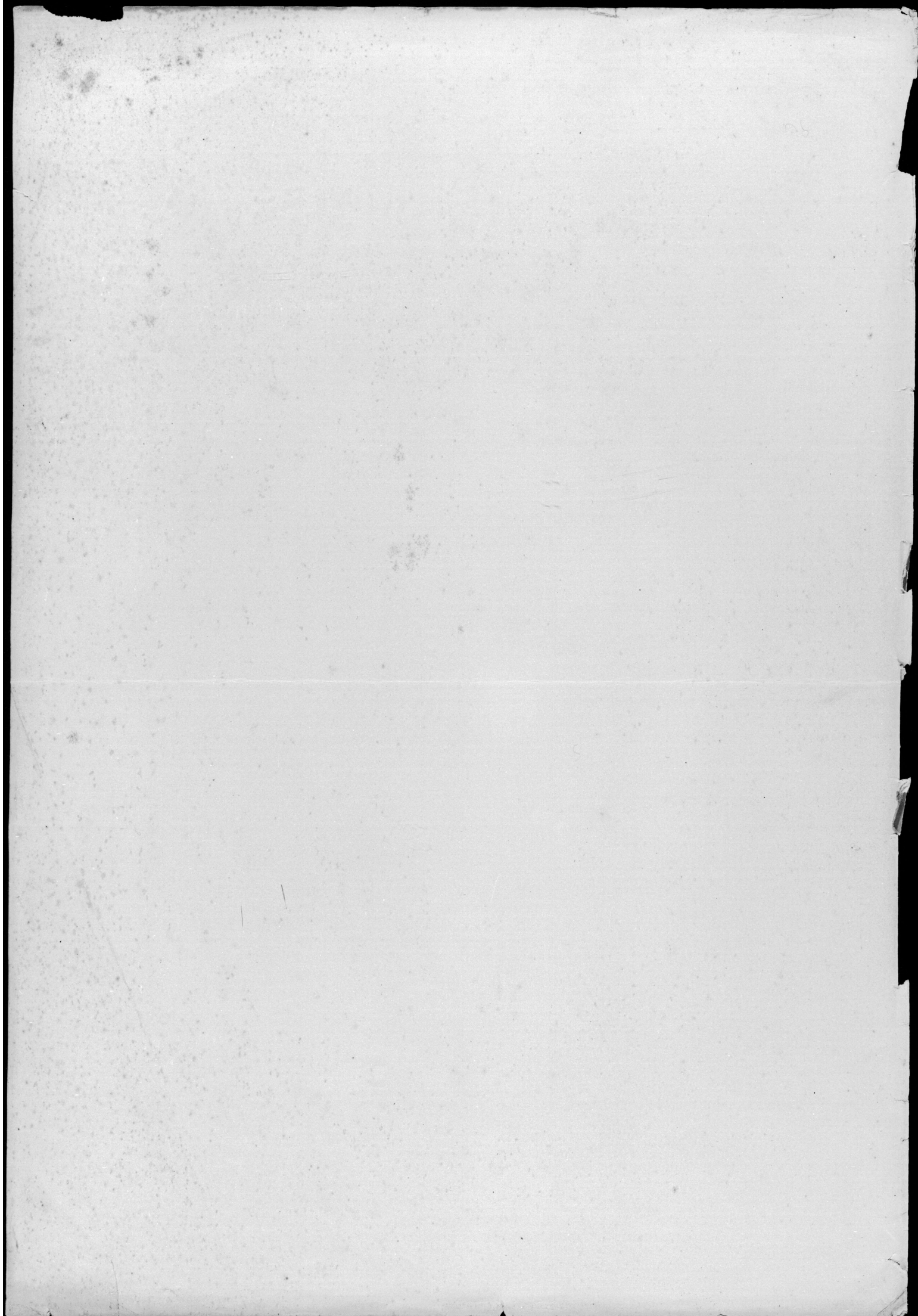
HOOGE SCHOOL

FEEST

van Maandijk

✠ ✠ V o o r ✠ ✠
 ✠ VEERTIG ✠ JAREN ✠
 ✠ STICHTSCHE ✠ HERINNERINGEN ✠

„Naar Utrecht trekt het harte
 „der oefengrage jeugd;
 „Een stad is 't van geleerdheid
 „en rijke jongelingsvreugd;
 „k Weet niet wie 't meest mij dienden
 „mijn meesters of mijn vrienden,
 „Wel, dat mij beider leering
 „en beider liefde heugt.”

De nobele Nestor der Nederlandsche letterkundige kunstenaars, Vader Nicolaas Beets, zal mij wel vergunnen een fraai vers van hem aan te halen, en voor: „Leiden” Utrecht in de plaats te stellen.

Beter inleiding voor de volgende Stichtsche academische *Souvenir's* van 1856 tot 1860 zou niet mogelijk zijn.

Veertig jaren is zoo lang — en toch ik zie het Utrecht van 1856 zoo goed — ik leef nog dagelijks met mijne oude meesters en mijne oude vrienden!

Steden hebben het voorrecht altijd jong te blijven, en altijd dezelfde eigenaardige kleuren en lijnen te vertoonen. De aloude hoofdstad van het Stichtsche Bisdom schijnt bij ieder nieuw bezoek levendiger, krachtiger ontwikkeld, en blijft toch in hoofdtrekken altijd dezelfde door de *Sol Justitiae* beschenen academiestad.

Toen ik er groen liep, was ik zeer uit mijn humeur, omdat ik vele straten niet vinden kon, waar ik visites moest maken bij heeren, die in mijn boekje stonden. Ik werd eens des avonds zoo mistroostig, dat ik den Rector van den *Senatus Veteranorum* — F. H. van Affelen van Oorde — opzocht, en hem verzocht mij als aanstaand Corpsslid te schrappen. Maar de Rector sprak zoo vaderlijk troostend, en ried mij mijn voornemen zoo stellig af, dat ik zijn raad opvolgde, en weinige weken later onder de leden van het Corps werd opgenomen.

Student zijnde, verzeele ik onder groote drommen toekomstige theologen. Er waren er bij, die zich angstig maakten over mijne aanstaande rechtzinnigheid. Mij werden briefjes gezonden, waarin ik berispt werd, omdat ik na de ontgroening had deel genomen aan de „rij-jool” met een rood fluweelen pet. Toch ontmoette ik ook anderen, die mij vriendelijk en hartelijk te gemoet kwamen. Mijn eerste vriend was de theologische student G. H. Lamers, de scherpzinnige geleerde, die nu den luister der Stichtsche *Alma-Mater* zoo hoog helpt houden. Wij repeteerden te zamen voor het zoogenaamd klein mathesis-examen, en vonden in den hoogleeraar Dr. C. H. D. Buys Ballot een allerwelwillendst leermeester.

Met meer humaniteit kon men niet worden ondervraagd dan door dezen steeds vriendelijk glimlachenden professor. Ik was mij zeer wel bewust, dat ik eene droevige figuur zou maken in de mathesis. Ik deed mijn best er zooveel mogelijk van te begrijpen, en waagde het op raad van mijn vriend Lamers, om tentamen te vragen vóór de kerst-

vacantie. Prof. Buys Ballot was onmiddellijk bereid, en vroeg mij op zoo verwonderlijk suggestieve manier, dat er eene mathematische hypnose over mij kwam, te midden van welke ik waarheden verkondigde, waarvan ik zelf niet wist, dat ik ze had aangeleerd.

Na deze mathematische *proesses* zeilden wij den archipel der propaedeusis binnen met de vaste hoop, over anderhalf jaar de rooskleurige kust der theologie te zullen bereiken. Wij bezochten de verschillende gehoorzalen met mindere of meerdere opgewektheid. Het hardst had ik het te verantwoorden in de naargeestige collegekamer, waar Prof. I. C. Swijghuysen Groenewoud zijn uiterste best deed ons door zonderlinge hiëroglyphen op een zwart bord eenig denkbeeld te geven van de Hebreeuwsche spraakleer. Het was er zoo slaapwekkend, en de geleerde docent maakte in zijn ouden, gevlakten, slordig toegeknoopten, rok zulk een vreemd figuur, dat ik mij tegen de verveling wapende door op allerlei wijzen zijn portret te teekenen. Ik heb er heel wat gemaakt, want sommigen vroegen mij uit ongeveinsde bewondering voor den Hebreeuwschen geleerde een exemplaar. Twee of drie mijner vrienden poogden uit dit feit de stof te punten voor eene mystificatie. Zij verzekerden mij, dat de geportretteerde geleerde zoo verbolgen was over deze proeven mijner zeer geringe teekenkunst, dat hij van den academischen Senaat een *consilium abeundi* voor mij zou aanvragen.

Het is waar, dat ik mij van de zaak maar heel weinig aantrok, en rustig voortstudeerde. Toch meen ik, dat ik bij het afleggen van mijn propaedeutisch examen mocht opmerken, dat mijn Hebreeuwsche professor buitengewone dingen van mij verwachtte, daar hij mij op uitdagenden toon vroeg wie de eerste, wie de tweede, wie de derde Hebreeuwsche grammatica had geschreven, al welke vragen ik even als de vermaarde Hieronymus Jobs met een *altum silentium* moest beantwoorden.

Hoewel ook de collegekamer, waar ik de lessen over Nederlandsche taal en letteren volgde, het tegendeel van een paradijs was, wist Prof. L. G. Visscher toch de aanwezigen bezig te houden. Dit geschiedde op zeer ongemeene wijze. Prof. Visscher was eigenlijk een Zuid-Nederlander — hij kwam in 1830 uit België — als trouw aanhanger van Koning Willem I. Hij was geen Vlaming, maar een Nederlander, die lang in eene Vlaamsche stad had gewoond. Hij had de verwonderlijke gewoonte bij ieder college een arm vol boeken mee te nemen, die hij op zijn lessenaar nederlegde, en die verder onaangeroerd bleven. Hij sprak over alles, wat men verkoos. De jongelui schreven op het zwarte bord bij den lessenaar allerlei woorden en namen. Prof. Visscher bekeek dat bord door de glazen van zijn gouden bril, en koos dan het een of ander onderwerp om over te improviseren. Ik heb zoo kennis gemaakt met de levensgeschiedenis van Garibaldi en met de tucht in de vrouwenkloosters bij het begin der middeleeuwen.

Het eigenaardige van den overigens zeer goedhartigen hoogleeraar was, dat hij meer boeken bezat dan wetenschap. Mij werd toegang verleend tot zijne studeerkamer, die langs de wanden, even als de aangrenzende vertrekken, van den grond tot den zolder met inderdaad zeer zeldzame, en fraaie uitgaven onzer Zuid- en Noordnederlandsche auteurs der 16^e en 17^e eeuwen waren volgepakt. Ik vond mijn professor altijd in een zeer deftigen zwarten rok te midden zijner boekenschat, zeer joviaal, als het er op aankwam eene aardigheid te vertellen, maar zeldzaam geneigd eene ernstige vraag te beantwoorden, meenende wellicht, dat jongelui zich niet al te vroegtijdig met ingewikkelde vraagstukken het hoofd moeten breken.

Prof. Visscher werd later (1858, 1859) eere-voorzitter eener Rederijkerskamer, waarvan ik mij beïjverd had lid te worden. Ik herinner mij hem eens vergezeld te hebben op een avond van zijne woning tot aan het schouwburglokaal op het Vreeburg, om eene vergadering der Rederijkers bij te wonen. Hij droeg een allerzonderlingsten mantel van donkerbruin laken, die tot zijne voeten daalde, en door een korten schoudermantel werd opgeluisterd. Toen we op een brug bij de Oude Gracht waren aangekomen, stond hij stil, en wees naar de zich uit het water verheffende huizen, die met hunne verlichte vensters een alleraardigst effect opleverden. Utrecht werd hier, naar zijne meening, een klein Venetië. In de Rederijkerskamer vergenoegde hij zich stilzwindend te glimlachen, en liet het beheer aan de jongeren over.

Van onzen leermeester in het Latijn, Prof. A. van Goudoever, heb ik geene herinneringen bewaard, misschien, omdat ik vernomen had, dat eene nauwkeurige kennismaking met zijn dictaat bij hem het ééne noodige mocht geacht worden. Hij was hoogbejaard, en hield ons bezig met een uur lang te dicteeren uit eene verzameling van verouderde papieren, die zijne uitlegging van Vergilius' *Aeneis* bevatten. Des te helderder staat mij het vriendelijke beeld van onzen humanen professor Karsten voor oogen. Van zijne zeer boeiende interpretatie der treuspielen van Sophokles heb ik de levendigste herinnering. In deze collegekamer begon voor mij het Hooger Onderwijs. Met welk eene voorbeeldige voorkomendheid ontving deze achtenswaardige en beminnelijke man zijne studenten in zijne gastvrije woning. Het was een groot genot in dien vriendelijken kring te mogen verkeerden. Het aantal mijner vrienden onder de studenten werd later zeer uitgebreid door den oudsten zoon van dezen hoogleeraar, door den juridischen student E. H. Karsten — thans Raadsheer in het Gerechtshof te Arnhem — aan wiens allervriendelijkste tusschenkomst ik zeer veel verplichting heb. Hij bracht mij op de aangenaamste wijze in kennis met vele mijner medestudenten — hij bleef tot aan mijne promotie een trouw en beproefd academiëvriend.

Het is aan velen bekend, hoe de lessen van Cornelis Willem Opzoomer in deze jaren (1856—1860) door de Utrechtsche studenten werden op prijs gesteld. De collegekamer in het gebouw op de Lange Nieuwstraat was eene ignobele schuur. Maar de uren daar gesleten zijn mij onvergetelijk. Ik heb de colleges van Opzoomer over *Logica* en *Metaphysica* zes jaren gevolgd, geen enkel uur overgeslagen — het steeds betreurd, als de hoogvereerde leeraar door ongesteldheid verhinderd werd op te treden — en ik heb in later levendigheid nooit met zoo groote belangstelling aan de lippen gehangen van eenig redenaar, als in de mij onvergetelijke academiëjaren gedurende de lessen van Opzoomer.

Dit deden wij allen. Door deze lessen is er orde gekomen in den verwarden drom van denkbeelden, die in onze ongeoefende hersenen rondzwierf. Voor mij scheen er een groot licht in die melancholische zolderkamer der Lange Nieuwstraat. Opzoomer heeft velen van ons gered voor oppervlakkig meedoen in den sleur, en den lust tot zelfstandig onderzoek bij de meesten zijner discipelen wakker geroepen. Opzoomer was voor velen onzer een wetenschappelijke Messias, een redder in den nood. Tot op dezen dag gevoel ik de diepste verplichting aan dezen zeldzaam harmonischen man — harmonisch in denken, spreken, leeren, harmonisch in uiterlijke verschijning en in zeldzame beschaving van zijn rijkbegaafden geest. Steeds, zoodra ik aan de weldaden van Opzoomer denk — fluister ik een dichterwoord — door Da Costa van Bilderdijk gezegd — „Indien ik u vergeete, zoo vergeete mijne rechterhand zich zelve!“ — (Psalm 137 : 5).

Gedurende de jaren der propaedeutische studiën maakte

ik, geholpen door mijne vrienden Lamers en Karsten, kennis met verschillende studenten. Mij werd de vriendenhand gereikt door J. E. Dibbits, J. J. van Geuns, K. Heringa, S. P. Heringa, P. Templeman van der Hoeven, J. A. Lamping, A. H. C. van Leeuwen, C. A. Marchant, J. van Meerbeke, G. Noordink, W. Pleyte, A. W. L. Talma, H. Vrendenberg, Th. J. Werdly, J. F. Wertheim en B. H. C. K. van der Wyck. Al deze mannen hebben later, de meesten tot heden, door hunne wetenschap, door hun kloek beleid en achtenswaardig karakter in Nederland den roem der Utrechtsche academië met nadruk gehandhaafd.

Toen ik eindelijk ter rozenroode kust der theologie was aangeland, poogde ik groote belangstelling voor deze wetenschap op te vatten. Dit gelukte mij niet volkomen. De meeste morgens der jaren 1856 en 1857 zat ik op de collegebank in het groote vertrek aan het Munsterkerhof, waar Prof. Hermannus Bouman ons inwijdde in de kennis der boeken van het Oude en Nieuwe Testament. De kamer was altijd vol, want het wemelde van toekomstige herders en leeraars te Utrecht. Daarbij kwamen nog enkel groen-jassige en stroohairige Duitsche jongelui, vergezeld van een viertal Hongaren met zware baarden en zwarte *brandebourgs* op grijze jassen. Ik leerde de Hongaren kennen, en heb dikwijls gesproken met een, die Sandor Dörr heette, en met de uiterste verachting sprak van den Oostenrijkschen „hond“ (Keizer).

Het was er zeer woelig in de collegekamer van Hermannus Bouman. Zonderlinge personen woelden er dooreen. Een oud heer van zestig jaar zat daar als theologisch student, niet ver van een veertiger met een beenig gezicht, die plotseling roeping gevoeld had, om *verbi divini minister* te worden. Er werden lijstjes gemaakt, waarop de namen geplaatst werden van hen, die wilden responderen. Zoodra de kleine gestalte van den hoogleeraar verscheen, ontstond er wat orde. Bouman was een krom voorovergebogen mannetje, met een geestig gezicht en eene leelijke verkleurde pruik op, die meestal scheef zat, zoodat er eenige spiertjes wit haar uit te voorschijn kwamen. Bouman was in menig opzicht een merkwaardig man. Vooral om het prachtig Latijn, dat uur aan uur van zijne lippen vloede, en dat levendig bevestigde, wat men van hem vertelde: dat hij dagelijks vijf uren besteedde aan de lectuur van Cicero met ééne uitzondering: zijn trouwdag, toen hij maar twee uur aan den auteur der *Tusculaanse Disputaties* kon geven. Zijne lessen in de exegese des Bijbels, in de Hermeneutiek en in de *Theologia naturalis* hebben mij geene *souvenirs* nagelaten, maar wel zijne voortreffelijke Latijnsche improvisatiën, als een bataillon infanterie over het Munsterkerhof marcheerde, of eene plotselinge sneeuwbuï de lucht verdonkerde. Het was hem een lust te toonen, dat hij de meeste moderne stoffen met het Latijn van Marcus Tullius wist te beschrijven, en zoo ooit, dan toonde hij hierin zijn meesterschap. Hij dweept met het Latijn, het was zijn troetelkind, zijn oogappel en tevens zijne glorie.

Als theoloog had Bouman naam gemaakt door een critiek over Van der Palm's Bijbelvertaling. Toch waren zijne lessen uiterst alledaagsch. 't Scheen of hij de Utrechtsche theologische studenten als een *profanum vulgus* behandelde, wanneer hij op wetenschappelijk terrein trad; gedurende de responsie-colleges hoorde men hem zulke naïeve vragen doen, dat het velen een raadsel was, of de hoogleeraar ernst maakte met de zaak, dan wel of hij een diep verborgen satire op de problematische vorderingen zijner jongeren voordroeg. Bouman behoorde tot de streng confessioneel hervormde theologen, zijne idealen hadden geleefd onder de namen van Schultens en Venema. Van moderne theologie en empirische wijsbegeerte had hij een grooten afkeer. Van Gilse, die zijne *Chartae theologicae* had doorbladerd, en eene scherpe critiek had gegeven van zijne ouderwetsche exegese, en Opzoomer — vooral Opzoomer — stonden bij hem in een slecht blaadje.

Eene eigenaardigheid van zijne collegiën was, dat hij praetoren benoemde voor ieder afzonderlijk vak. Deze praetoren legden lijsten aan met handteekeningen der studenten, die van plan waren het college te volgen. Ieder inschrijver was verplicht een klein footje voor de bedienden van den professor af te staan. Mij viel de eer te beurt tot praetor bij het college over de *Naturaal* te worden benoemd, en daardoor had ik gelegenheid met den ziekelijken, maar geduldigen grijsaard te spreken. Eens kreeg ik de uitnodiging om met de andere praetoren bij hem te komen souperen.

Het overige van den dag was voor het onderwijs bestemd; verschillende meesters trachtten het jonge volkje allerlei meer of minder nuttige zaken in te prenten, alles echter door met de pages te spreken en om te gaan. Commentaren en ondervragingen over gehoorde preeken waren de hoofdschotel van het onderwijs, en daarnaast de krijgsgeschiedenis, nu en dan afgewisseld door een onderhoudend verhaal. De lessen werden in allerlei talen gegeven, want, behalve in het Latijn, moesten zij zich in zooveel mogelijk verschillende talen kunnen uitdrukken. Lettende op de tijdsomstandigheden, de heerschende opvattingen en de vrees voor ketterij ook in hofkringen, dunkt mij, dat de pages misschien een ietwat vervelende, maar overigens een uitstekende opvoeding genoten, die hen later voor menige hooge betrekking eene passende voorbereiding zou blijken.

De pages deden, met het oog op hunne lesuren, bij beurten dienst, en een bepaalde meester zorgde er voor, dat zij denzelfden dag het in vergelijking met de anderen verzuimde inhaalden. Hadden de dienstdoende pages het hof bediend (waarbij men hen nauwlettend in het oog hield, opdat zij bij het op- en afdragen der spijsen er niet van aten noch van likten!) dan was er op hun beurt voor hen een tafel aangericht; met het oog op het hen bedienend personeel moesten zij zich van lichtzinnige gesprekken, enz. onthouden. De pages, die geen dienst hadden, aten (en sloepen ook) in de „Pagerie”, een soort van hospitiium, onder onmiddellijk toezicht van den hofmeester. Schoot er 's avonds tijd over en belette koud weder het spelen in de open lucht, dan moest er gemusiceerd worden, of men hield voordrachten, zoowel luimige als ernstige en liefst uit de Duitsche geschiedenis.

Om 9 uur, 's winters om 8 uur, was bedtijd, eerst voor de jongsten, dan voor de ouderen; zij schijnen alleen geslapen te hebben; anders heeft immers het voorschrift, dat de hofmeester nu en dan plotseling 's nachts de slaapzalen moet bezoeken, geen zin.

Meer algemeene bepalingen betreffen het toezicht op bedden, kleederen enz., op de bedienden der pages; hierbij treffen wij ook nog een herhaald voorschrift omtrent persoonlijke zindelijkheid aan; o.a. wordt geëischt het veelvuldig nemen van voetbaden.

Op lectuur werd een waakzaam oog gehouden quasi om onzedelijke boeken, maar waarschijnlijk niet minder om kettersche geschriften uit de pagerie te weren. Verboden was het geven zoowel als het aannemen van geschenken, ja zelfs mocht de hofmeester slechts met bijzonder verlof van den opperstaalmeester (den chef van het geheel) over de afgedragen kleederen der pages beschikken. Ten strengste was verboden elkander toe te drinken bij het eten; overtreding werd ten blooten lijve met 20, recidive met 40 tot 80 stokslagen gestraft, ja dit getal kon telkens verdubbeld worden. Ten slotte was ook niet geoorloofd, elkander „Schimpnamen” te geven; iedere knaap moest bij zijn rechten naam genoemd worden.

Heeft het voorgaande een denkbeeld kunnen geven van 's Keizers organiseerend talent in zijne onmiddellijke om-

geving, ook ten opzichte van die lichamen, welke, zonder tot het hof te behooren, aan het hof hunne functiën verrichtten, valt hetzelfde op te merken¹⁾.

Van het meeste belang als hoogste regeeringscollege was wel de hofraad, reeds door Maximiliaan I in het leven geroepen en inzonderheid door eene, eerst sedert vier jaar teruggevonden, verordening van 1550 op een nieuwe leest geschoeid. Hij telde acht leden en had tot voorzitter den aartskanselier, welke echter geenszins verplicht was de zittingen steeds bij te wonen; hij verdeelde echter steeds de werkzaamheden onder de leden; na 1558 onderging, door de keizerwording van Ferdinand, de samenstelling eenige verandering, o.a. door de opneming van den vice-kanselier des Duitschen Rijks. Een der leden van den hofraad in dezen tijd was de welbekende Anton Perrenot, bisschop van Atrecht (later kardinaal Granvelle).

Wat zijne werkzaamheden betrof, was de hofraad een adviseerend college voor alle regeeringsaangelegenheden. Allengs, en vooral onder Ferdinand I, werden de buitenlandsche zaken aan zijn werkkring onttrokken en ter tafel gebracht in een gedeelte ervan, dat den naam van „geheimen raad” droeg en vaak door den Keizer zelf voorgezeten werd.

De financiën werden beheerd door de „Hofkammer”, eveneens een stichting van Maximiliaan en in 1527 door Ferdinand weder ingesteld. In verloop van tijd wist hij in dit lichaam het geheele financie-wezen, zelfs van Hongarije, te concentreeren.

Voor de uitvoering van alle besluiten, zoowel van 's Keizerswege als van wege de beide genoemde raden, was de in talrijke afdelingen gesplitste hofkanselarij aangewezen. In dezen tijd is bijzonder merkbaar de neiging om vooral juristen, en wel geheel afgezien van hun al of niet behooren tot de hooge aristocratie, bij dezen tak van dienst te benoemen; het gewicht eener goede formulering van alle wettelijke bepalingen bracht dit mede.

In 1556 eindelijk besloot Ferdinand tot de vorming van een hofkrijgsraad, eigenlijk een ministerie van oorlog, die voor de werving en uitrusting van troepen, het onderhoud van vestingen en arsenalen, enz. te zorgen had.

Vat men alles samen, geven deze verschillende hof-instellingen dan niet inderdaad den krachtigen organiseerenden monarch weër, die er het middelpunt van was? Jammer, dat na zijn dood een geheel andere geest aan het hof het opgebouwde dreigde af te breken.

Het is Ferdinand wél gelukt de hovelingen en beambten onder tucht te brengen, maar in zijne zonen, inzonderheid in Maximiliaan, is hem menige teleurstelling bereid. Een brief door hem den 14 Februari 1547 aan zijn, destijds aan het hof van Karel V vertoevend, zoon geschreven, doet

¹⁾ Vgl. *Mailáth*, t. a. p. 151—153. *Haber*, *Geschichte Oesterreichs*, IV 210 vlg. *Winter*, *Der Ordo consilii von 1550* (Archiv f. österr. Gesch. LXXIX, 101 vlg.).

ons een blik slaan in het bezorgde gemoed van den vader, die, voor zichzelf gestreng, met verontrusting de tijding vernam, dat zijn zoon door onmatigheid, ongemanierdheid en lichtzinnigheid zijn gastheer ergernis gaf. Een enkel citaat uit dat, een Lord *Chesterfield* passend, schrijven zij mij veroorloofd, omdat daaruit naast de fouten des zoons de uitnemende beginsels des vaders blijken.

„Maximiliaan, ik hoor met de grootste smart in mijn gemoed, dat gij U misdragen hebt en nog slecht gedraagt aan het hof des Keizers, en gij u niet of weinig gehouden hebt, aan hetgeen gij mij met handslag bij de trouw eens goed vorsten beloofd hebt (toen gij) beloofdet U in de toekomst te beteren en U te hoeden voor fouten en overtredingen, zooals ik U toen zeide en U later in een kort geschrift samengevat overgaf En nu hoor ik van U dat gij U aan wijn te buiten gaat en dat gij, toen gij bij den Hertog van Beieren waart, sporen van dronkenschap hebt getoond Mijn zoon, gij weet wat ik U gezegd heb, dat gij U van deze ondeugd moest vrijhouden, en welk kwaad gij U daarmede op den hals zoudt halen, en dat het verderfelijk is voor Uw ziel, Uw eer en Uw lichaam, en dat is inderdaad zoo; en wanneer gij U niet onthoudt, wat God verhoede, dan zult gij zien, dat gij U in dat driërlei opzicht in het verderf stort”.

Dan volgen verwijten, dat zijn zoon zich niet stoort aan de raadgevingen van hen, die hem als raadslieden zijn toegevoegd. „Want wie al dadelijk goeden raad en van goede mannen niet wil hooren, die is al verloren, omdat vorsten, ook al hooren zij gaarne ervaren en goede mannen, toch nauwelijks iemand vinden, die hun de waarheid zegt; hoeveel te meer, wanneer zij boos worden op hen, die ze hun wél zeggen en niet naar hen luisteren willen”.

Ferdinand spoort hem aan de boeken te lezen, die hij hem medegegeven heeft, want veel valt daaruit te leeren, „omdat boeken dingen durven zeggen, die de menschen schromen uit te spreken”. En waar Maximiliaan gearzeld

heeft aan een keizerlijke opdracht te voldoen, stelt hij het aanmatigende van zijne houding in het licht; wist hij het soms beter dan de Keizer, een man van zoo veel ervaring en wijsheid? Hij, die niets gezien en niets beleefd had nog? „En al was het zoo, en al waart gij wijzer dan Salomo, omdat gij in zijn dienst zijt, hebt gij te gehoorzamen”.

Ten slotte wijst hij op het onvormelijke om zonder afscheid te nemen van den Keizer op reis te gaan. Welke eene reputatie zal hij daardoor krijgen! Ook, en met kracht wordt hier op aangedrongen met het oog op zijn naam, evenzeer als op zijn ziel en lichaam en eer, bezweert hij hem zich niet aan wellust over te geven; en als voorzorg hij, dat in de toekomst zijne levensregelen geen navolging zouden vinden, eindigt hij weemoedig: „Ik vrees zeer, dat gij U na mijn dood aan groote uitpattingen zult schuldig maken”.

Deze brief wint in beteekenis, wanneer men er bij weet, dat geen drie weken tevoren (27 Januari 1547) Maximiliaan's moeder, de door vorst en volk op de handen gedragen Koningin Anna, overleden was. De vader moest voortaan ook de moeder vervangen.

Men weet het uit de geschiedenis, dat Ferdinand zich grenzenlooze moeite heeft gegeven zijn zoon macht en aanzien te verschaffen; vandaar die bekommernis over zijn lichtzinnig karakter.

Er wordt bij deze bladzijden eene reproductie gegeven van eene numismatische zeldzaamheid: eene medaille met aan beide zijden een borstbeeld. Die medaille stamt uit dezen tijd en heeft aan de eene zijde Ferdinand, aan de andere Maximiliaan. Bij deze feesten is Maximiliaan de hoofdpersoon; er zal gelegenheid te over zijn om aan de medaillezijde, die hem voorstelt, te denken; ik heb als bijdrage tot dit feestnummer der *Minerva* ook de aandacht op de keerzijde willen vestigen. Om den zoon worde de vader niet vergeten!

VAN VREDENBURCH.

Aan de STICHTSCHE ALMA MATER.

*Die zelf zijn Zestien Lustra telt,
Wiens levenspad naar 't einde helt,
Voelt nog dat hem de boezem zwelt,
Nu 't, eer de twintigste eeuw zich meldt,
Uw Twee en vijftigst Lustrum geldt,*

En roept u tegen:

*O veler Voedster, mijn Vriendin!
Ga, vol van moed en blij van zin,*

*Uw Drie en vijftigst feestlijk in;
Vervolg uw wegen*

*Met d'ouden roem en nieuwe kracht,
Houd bij uw heilig vuur de wacht,
En blijf van na- tot nageslacht*

*Op 't veld der Wetenschap een macht,
Mijn Vaderland tot eer en zegen.*

26 Maart 1896.

NICOLAAS BEETS.

4
Mijn liim is in mijn Camera,
Mijn hart in mijn Gedichten,
Mijn levens richtpauze, Hoop, en kracht
In boek en blad daarom ik tracht
Te leeren en te preken.

Maar 't een verzaakt het ander niet,
Of heeft sich Lijns te ghamen;
't Is één bron waar 't al uit vliet;
Mijn gheerts, mijn ernst, mijn leer, mijn leed
Gaen broederlijk te samen.

1881.

Pieter Pr. Pr.

wt 1993/20 → nr. 186

= bibl. 1081 l